

Ari Lautamäki

NUORTEN AIKUISTEN TALOUDEN- HALLINNAN ONGELMAT KOTKASSA

Vuoden 2017 tilanne

Opinnäytetyö
Sosionomi (AMK)

2017

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Ari Lautamäki	Sosionomi (AMK)	Lokakuu 2017
Opinnäytetyön nimi		
Nuorten aikuisten taloudenhallinnan ongelmat Kotkassa Vuoden 2017 tilanne		57 sivua 7 liitesivua
Toimeksiantaja		
Ohjaamo Kotka & Kotka-Kymin seurakunta		
Ohjaaja		
Lehtori Eija Vikman		
Tiivistelmä		
<p>Tämä opinnäytetyö on sekä tutkimuksellinen kehittämistyö että toiminnallinen kehittämistyö. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten yleisiä taloudenhallinnan ongelmat ovat 18–29-vuotiailla Kotkalaisilla nuorilla aikuisilla. Selvityksessä tarkasteltiin myös, mitkä tekijät vaikuttavat talousongelmien taustalla. Lisäksi taloustaitojen kohentamiseksi suunniteltiin ja toteutettiin nuorille aikuisille suunnattu pienryhmä. Opinnäytetyöllä on suuri yhteiskunnallinen merkitys, sillä nuorten aikuisten talousongelmat ovat lisääntyneet Kotkassa. Vakaviin talousongelmiin liittyy merkittäviä psyykkisiä, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia riskejä. Opinnäytetyön avulla tilaajat voivat kehittää omaa toimintaansa vastaamaan paremmin tulevaisuuden haasteita.</p> <p>Taloudenhallinnan ongelmien määrän mittariksi asetettiin luottotietomerkinnot. Luottotietomerkinnot määrän selvittämiseksi luottotietoyhtiöiltä pyydettiin tilastoja luottotietohäiriömerkintöjen määrästä. Tulosten perusteella nuorten aikuisten luottotietomerkinnot määrät ovat Kotkassa huomattavasti muuta maata suuremmat. Erityisesti ikäryhmä 25–29-vuotiaat ovat korostettuina luottotietomerkinnot määrässä. Taustalla vaikuttaa useita prosesseja, kuten työttömyys, heikko tulotaso ja huono-osaisuus.</p> <p>Talousongelmien taustalla vaikuttavien tekijöiden selvittäminen toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena. Tiedonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Haastattelut kohdennettiin Kotkan kaupungin alueella toimiviin julkishallinnon, terveysalan ja sosiaalialan yksiköihin. Haastatteluiden vastausten analyysimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysia. Vastauksista havaittiin talousongelmien ilmenevän hyvin moninaisesti. Talousongelmien taustalla vaikuttavat elämäntilanne, puutteelliset taloudenhallinnan taidot, ylivelkaantuminen, käteisen rahan vähäinen käyttö, impulssikontrollin puute, yhteiskunnan myötävaikutus, riittämättömät tukikeinot sekä stigman pelko.</p> <p>Toiminnallinen taloudenhallinnan ryhmä toteutettiin alkukesästä 2017. Suuresta ennakkokiinnostuksesta huolimatta osallistujamäärä jäi pieneksi. Ryhmästä saatu palaute oli positiivista. Ryhmän ohjauksessa käytetty materiaali osoittautui toimivaksi ja se muokattiin työkirjaksi.</p> <p>Jatkokehittämisen kohteiksi esitetään talousongelmien ennaltaehkäisemistä vanhemmille suunnatun talouskasvatuksen avulla, toimia avun hakemisen kynnyksen madaltamiseksi ja työmenetelmien kehittämistä talousongelmien uusiutumisriskissä olevien nuorten sekä talousongelmista kärsivien pariskuntien auttamiseksi.</p>		
Asiasanat		
nuoret aikuiset, sosiaaliset ongelmat, elintaso, raha, hyvinvointi (taloudellinen)		

Author (authors)	Degree	Time
Ari Lautamäki	Bachelor of Social Services	October 2017
Thesis Title		57 pages
Financial Problems of Young Adults in the City of Kotka Situation in 2017		7 pages of appendices
Commissioned by		
Ohjaamo Kotka & Kotka-Kymin seurakunta		
Supervisor		
Eija Vikman, Senior Lecturer		
Abstract		
<p>The purpose of the thesis was to find out how common financial problems are and what are the causes of financial problems amongst young adults between 18 to 29 years of age in the city of Kotka. In addition, an activity based group for improving financial skills was planned and executed. This thesis has important social significance because severe financial problems pose a major risk to psychological, physical and social well being.</p>		
<p>The number of people with negative credit report was set as a measurement for the financial problems. Based on the results, the volume of young adults with financial problems in Kotka is considerably larger than in the rest of the country. Specifically the age group of 25 to 29 years of age is greatly overrepresented. The main causes are unemployment, low income and social disadvantage.</p>		
<p>The study to find the factors behind the economic problems was carried out as qualitative study. Thematic interviews were used as data collection methods. Several public administration, social care and healthcare providers in the city of Kotka were interviewed for the study. Responses were analysed using content analysis. The study showed that there are several different factors that cause and affect financial problems. These factors are the life situation of the young adult, inadequate economic management skills, debt, use of electronic payment systems, lack of impulse control, insufficient means of support, influence of society and the fear of stigmatization.</p>		
<p>The activity based group for improving financial skills was carried out in the early summer of 2017. Despite the huge interest the number of participants remained low. The feedback from the group was positive. The material used during the group turned out to be of good quality and was converted to a workbook for future use.</p>		
<p>A recommendation for further scientific development is the prevention of young people's economic problems by the means of economic education aimed to parents. Other recommendations are lowering the threshold for seeking help and developing working methods to assist young people with recurring financial problems and development of working methods to help couples with financial problems.</p>		
Keywords		
young adults, social problems, standards of living, money, welfare		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TUTKIMUSKYSYMYKSET	7
3	KESKEISET KÄSITTEET	8
3.1	Nuori aikuinen.....	8
3.2	Taloudellinen osaaminen.....	10
3.3	Kuluttajakasvatus.....	11
3.4	Elämänhallinta	12
3.5	Talouso Ongelmien seurauksia	13
3.6	Maksuhäiriömerkintä.....	14
4	TALOUDENHALLINNAN ONGELMIEN LAAJUUDEN SELVITTÄMINEN.....	15
5	TAUSTALLA VAIKUTTAVIEN TEKIJÖIDEN SELVITTÄMINEN.....	20
5.1	Aineiston kerääminen	20
5.2	Aineiston analysointi	21
6	TALOUSONGELMIEN TAUSTALLA VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ	22
6.1	Elämänvaiheeseen liittyvä alhainen elintaso	23
6.2	Puutteelliset taloudenhallinnan taidot	26
6.3	Velkaantuminen ja osamaksut.....	27
6.4	Käteisen rahan vähäinen käyttö.....	28
6.5	Impulssikontrollin puute	30
6.6	Yhteiskunnan myötävaikutus	32
6.7	Stigman pelko	34
6.8	Olemassa olevien tukikeinojen riittämättömyys	35
7	TALOUDENHALLINNAN RYHMÄ.....	36
7.1	Ryhmän suunnittelu	36
7.2	Ryhmän toteutus.....	38
7.2.1	Ensimmäinen kerta	38
7.2.2	Toinen kerta.....	39

7.2.3	Kolmas kerta.....	40
7.2.4	Neljäs kerta.....	41
7.2.5	Viides kerta.....	41
7.3	Palaute ja pohdinta ryhmästä	42
8	OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	43
9	JATKOTUTKIMUS.....	46
10	LOPUKSI.....	47
	LÄHTEET.....	49
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on sekä tutkimuksellinen kehittämistyö että toiminnallinen kehittämistyö. Opinnäytetyöni tilaajina ovat Kotkan Ohjaamo sekä Kotka-Kymin seurakunta. Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena on tutkia nuorten aikuisten talousvaikeuksien yleisyyttä ja niiden taustalla vaikuttavia tekijöitä. Tätä tietoa hyödyntäen toiminnallisessa kehittämistyössä on tarkoitus suunnitella ja toteuttaa nuorille aikuisille suunnattu taloudenhallinnan taitoja opettava ryhmä. Tätä varten suunnitellusta materiaalista kootaan lisäksi opetuspaketti, jota voidaan käyttää myöhemmin vastaavien ryhmien toteutuksessa.

Talousongelmat ovat aihe joka on toistuvasti esillä mediassa. Koko yhteiskunnan tasolla keskustellaan Suomen heikosta taloustilanteesta, sen vaikutuksista valtiontalouteen ja Suomen toimintakykyyn. Valtakunnallisen keskustelun keskiössä on myös talousongelmia seuraava epävarmuus ja epävakaus. Yksilötasolla mediassa ovat esillä erityisesti maksuhäiriöiden lisääntyminen, köyhyys ja huono-osaisuus. Heikko taloudellinen tilanne näkyy yhä enemmän myös katukuvassa. Lähes jokaisessa kaupungissa on leipäjonoja, jotka kasvavat kuukausi kuukaudelta. Samoin lähes jokaisen lähipiiristä löytyy esimerkkejä siitä inhimillisestä kärsimyksestä, jonka vähävaraisuus aiheuttaa.

Opinnäytetyöni nousi vastaamaan työelämästä nousseeseen tarpeeseen. Kotkan Ohjaamossa sekä Kotka-Kymin seurakunnan diakoniatyössä oli havaittu suuria puutteita nuorten aikuisten taloudenhallinnan taidoissa. Puutteellisten taitojen takia taloudelliset ongelmat lieveilmiöineen olivat lisääntyneet. Ohjaamon ja diakoniatyön yhteinen näkemys oli, että ongelmaan on syytä puuttua nopeasti.

Aiheen valintaan vaikutti voimakkaasti myös oma mielenkiintoni sitä kohtaan. Marginalisaatio, sosiaalinen syrjäytyminen ja hyvinvointi ovat aihepiirejä joita tutkin ja tarkastelen mielenkiinnolla. Samalla nämä ovat asioita, jotka liittyvät vahvasti talousongelmiin. Koin aiheen olevan haastava, mutta myös ammatillista osaamistani kehittävä, ovathan sosiaaliset ongelmat ja auttamisen välineet sosionomin työn ominta aluetta.

Kotkan ohjaamo on osa valtakunnallista Ohjaamo-toimintaa. Ohjaamojen tarkoituksena on tarjota alle 30-vuotiaille yksilöllistä matalan kynnyksen neuvontaa, apua ja tukea kaikessa heidän elämäänsä liittyvissä asioissa. Ydintoimintoina Ohjaamossa on henkilökohtainen neuvonta ja ohjaus, tuki elämänhallintaan, urasuunnitteluun ja sosiaalisten taitojen ja valmiuksien kehittämiseen sekä kouluttautumisen ja työllistymisen tukeminen. Erityistä huomiota kiinnitetään eri elämäntilanteiden nivelvaiheissa oleviin nuoriin. Ohjaamon toimintamallissa eri tahojen toimijat tulevat yhteen rakentaen toisiaan tukevan ja vahvistavan toimintaympäristön yhteisiin tiloihin. Valtakunnallisesti Ohjaamoja koordinoi Kohtaamo-hanke. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2013a; Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2013b.)

Kotka-Kymin seurakunta on osa Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa ja kuuluu hallinnollisesti Mikkelin hiippakuntaan (Mikkelin hiippakunta 2013). Kuten kaikissa seurakunnissa, niin myös Kotka-Kymin seurakunnassa toimii aktiivinen diakoniatyö. Diakoniatyön tarkoitus on tukea niitä ihmisiä, joita muu tuki ei ole auttanut tai tavoittanut. Apu voi olla henkistä, hengellistä tai konkreettista esimerkiksi ruoka-avustuksen tai taloudellisen avun muodossa (Kotka-Kymin seurakunta 2017). Kotka-Kymin seurakunta on osa Kotkan Ohjaamon laaja-alaista yhteistyöverkostoa.

Opinnäytetyöni teoreettisessa viitekehyksessä käsittelen aiheeseen olennaisesti liittyviä käsitteitä. Tutkimuksellisessa osiossa esittelen tutkimuksen toteuttamiseksi valitut työmenetelmät, toimenpiteeni sekä aineiston käsittelyn. Heti perään myös käsittelen aineistoa samalla tätä asiasta tutkittuun tietoon nivottaen. Yritän näin löytää havaintojen takana piileviä selittäviä tekijöitä. Toiminnallisessa osuudessa käsittelen toiminnallisen ryhmän suunnittelua ja toteutusta reflektoinnin ja saadun palautteen kautta. Lopuksi esittelen jatko-suosituksia.

2 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytettä varten muodostettiin kolme tutkimuskysymystä. Niiden avulla pyritään vastaamaan tutkimuksen lähtökohdan asettamaan tutkimusongelmaan. Kolme tutkimuskysymystäni olivat:

- 1) Miten yleisiä nuorten aikuisten taloudenhallinnan ongelmat ovat Kotkassa?

Tähän tutkimuskysymykseen lähdin etsimään vastausta pyytämällä luottotietoyhtiöitä tilastoja nuorten aikuisten talousongelmista. Käsittelen tutkimuksen tätä vaihetta luvussa 4.

- 2) Mitkä ovat nuorten aikuisten taloudenhallinnan ongelmien taustalla vaikuttavat tekijät?

Valittu toimintatapa vastauksen löytämiseen oli laadullinen tutkimus, joka toteutettiin työntekijähaastatteluilla. Tutkimuksen toteutuksen kuvaan luvussa 5. Tutkimuksen tulosten analysointiin keskitytään luvussa 6.

- 3) Miten kehittää nuorten aikuisten taloudenhallinnallisia taitoja?

Valittu toimintamalli, jolla lähdin etsimään vastausta tähän kysymykseen, oli toiminnallinen ryhmä. Ryhmän sisällön suunnittelua, ryhmän kulkua ja palautetta käsittelen luvussa 7.

3 KESKEISET KÄSITTEET

3.1 Nuori aikuinen

Ihmisen kehittyminen on monimuotoinen ja monisyinen tapahtumaketju. Siihen liittyy aina muutoksia kognitiivisissa ja emotionaalissa mekanismeissa sekä sosiaalisissa toimintamalleissa. Sitä ohjaavat yksilön tasolla hormonaaliset, neurologiset ja fysiologiset tekijät sekä yksilöä ympäröivä yhteiskunnalliskulttuurinen ympäristö. (Nurmi ym. 2014, 14.)

Suurimmalla osalla ihmisistä kehitys etenee tasaisesti ilman vaikeuksia. Kuitenkin osalle ihmisistä kehityy ongelmia, ja eräs ihmisen kehityksen ymmärtämisen keskeisiä tavoitteita onkin tunnistaa ja auttaa näitä yksilöitä. Mielenkiinnon kohteena on tällöin ihmisen eri ikäkausien psyykkisten ja fyysisten mekanismien muutos ja kehitys sekä erilaisten tapahtumien vaikutus myöhempään ikään. (Nurmi ym. 2014, 14–15.)

Ihmisen kehittyminen lapsuudesta vanhuuteen on pitkä prosessi. Tämä jatkuva kasvu ja kehitys voidaan esittää elämänkaarena. Elämänkaari voidaan ja-

kaa erilaisiin elämänvaiheisiin, esimerkiksi lapsuus ja aikuisuus, joihin jokaiseen kuuluu juuri tähän vaiheeseen liittyviä kehitystehtäviä. Jokaisen elämänsaari on erilainen ja henkilö kohtaa nämä kehitystehtävät omalla tahdillaan. Näiden kehitystehtävien kohtaaminen ja niistä selviytyminen on edellytys normaalille kasvulle ja kehitykselle. Elämänvaiheet eivät ole tarkasti rajattuja, vaan tutkijasta ja ajankohdasta riippuen niiden esittäminen voi poiketa laajastikin normista. (Nurmi ym. 2014, 17–19; Elämänpolku 2017.) Esimerkiksi ihmisten kasvava elinajanodote on pakottanut ajattelemaan vanhuutta uudella tavalla.

Muun muassa Keniston (1970) ja Arnett (2000) ovat esittäneet nuoruuden ja aikuisuuden välille kuuluvaa erillistä elämänvaihetta. Tätä elämänvaihetta voidaan kuvata termeillä muotoutuva aikuisuus, nuoruusaika tai nuori aikuisuus. Tutkijasta riippuen tämän elämänvaiheen voidaan katsoa alkavan täysi-ikäisyyden kynnyksellä ja päättyvän noin 25–30-vuotiaana (Nurmi ym. 2014, 178).

Elämänvaiheena nuoren aikuisuuden erityispiirteitä ja olennaisia kehitystehtäviä ovat oman identiteetin etsintä, koulutuksen ja ammattitaidon hankkiminen, työuran aloittaminen, mahdollinen perheen perustaminen ja sopeutuminen iän myötä tuleviin fyysisiin muutoksiin. Siihen kuuluu myös henkilökohtainen kokemus siitä, ettei ole enää lapsi muttei vielä täysi aikuinenkaan. Elämänvaiheena nuoren aikuisuuden voidaan katsoa olevan erityisesti länsimaisen yhteiskunnan erityispiirre, joka on muodostunut yhteiskunnan sosiaalisten ja taloudellisten muutosten myötä. (Nurmi ym. 2014, 178–179.) Juridisesti nuoruuden määritelmä on selkeämpi. Nuorisolain 3 §:n mukaan nuori on alle 29-vuotias henkilö (Nuorisolaki 1285/2016).

Tämän opinnäytetyön puitteissa rajasin termin nuori aikuinen koskemaan 18–29-vuotiaita henkilöitä. Taustalla vaikutti opinnäytetyön tilaajien toiveet kohde-ryhmästä, saatavilla olevan tutkimustiedon luonne sekä kehityspsykologian määritelmä termistä.

Normaaliin kasvuun kuuluva itsenäistyminen on nuorelle aikuiselle haastavaa aikaa. Tähän elämänvaiheeseen liittyy myös merkittäviä taloudellisia riskejä. Nuorten aikuisten velkaantuminen alkaa hyvin nuorena. Lähes puolet alle 24-

vuotiaiden talouksista on velallisia. Tässä vaiheessa lainat koostuvat pääosin kulutusluotoista, opintolainoista ja asuntolainoista. (Peura-Kapanen 2013).

Itsenäistymiseen kuuluvista riskeistä voidaan erottaa kaksi erityisen haavoittuvaa vaihetta, joissa riski ajautua taloudellisiin vaikeuksiin on erityisen suuri. Ensimmäinen vaihe liittyy täysi-ikäiseksi tulemiseen. Tuolloin henkilö on oikeudellisesti pätevä tekemään sopimuksia ja ottamaan lainaa, mutta hän ei välttämättä ole riittävän kypsä käsittämään tekojensa seuraamuksia tai toimimaan harkitusti. Luottotietomerkinnot lisääntyvät rajusti juuri tässä iässä (Kalapuro 2017; Suomen Asiakastieto Oy 2017a). Toinen riskialtis vaihe liittyy siirtymisessä itsenäiseen asumiseen. Tällöin kuluttamisen rakenne muuttuu merkittävästi. Suurin osa tuloista kuluu vuokraan, liikkumiseen ja ruokaan. Tämä yhdistettynä mataliin tuloihin sekä heikkoon taloudelliseen osaamiseen lisää riskiä ajautua talousvaikeuksiin. (Peura-Kapanen 2013; Majamaa & Rantala 2016, 7.)

3.2 Taloudellinen osaaminen

Termille taloudellinen osaaminen ei ole asetettu tarkkaa määritelmää. Sen sijaan sen sisältämistä tavoitteista on muodostunut eri toimijoiden välille yksimielisyys. Taloudellista osaamista kuvatessa käytettyjä termejä ovat taloudellinen kyvykkyys, taloudellinen tietämys ja ymmärrys, talouden lukutaito ja taloudelliset taidot ja kompetenssit (Peura-Kapanen & Lehtinen 2011, 2).

Taloudellinen kyvykkyys on tietämystä, viisautta ja varovaisuutta rahankäytössä, vastuunottoa omasta taloudellisesta tilanteesta sekä ymmärrystä hakea apua, kun sitä tarvitaan. Siihen sisältyy myös tietämys ja ymmärrys rahatalouden toiminnasta. (Atkinson ym. 2006, 134–136; SEDI 2004, 5–10.) Termin *kyvykkyys* luonteva käyttö koetaan suomen kielessä hankalana. Sen sijaan voidaan myös käyttää termiä *osaaminen*. (Peura-Kapanen & Lehtinen 2011, 5.)

Taloudellinen tietämys ja ymmärrys on kykyä käsitellä ja ymmärtää rahaa sen eri muodoissa sekä kykyä ymmärtää eteen tulevia taloudellisia ongelmia ja tehdä oikeita valintoja. Tähän taitoon liittyvät oleellisesti taloudelliset taidot ja

kompetenssit, joilla tarkoitetaan kykyä soveltaa taloudellista tietoa ja ymmärtämystä talousasioissa. (SEDI 2004, 5–10.)

Talouden lukutaito on kyky ymmärtää ja käsitellä tietoa, joka on välttämätöntä taloudellisessa päätöksenteossa, sekä kykyä arvioida riskejä ja tehdä oikeita valintoja (Vitt, Anderson, Kent, Lyter, Siegenthaler & Ward 2000, 2–10; Huston 2010, 306–309; Mason & Wilson 2000, 4–7.) Talouden lukutaito on käsitteenä hyvin kapea-alainen eikä sovi hyvin nyky-yhteiskuntaan, jossa taloudellinen osallistuminen on lähes pakollista. Kansainvälisesti on pyrkimys sisällyttää talouden lukutaito osaksi taloudellista kyvykkyyttä. (Peura-Kapanen & Lehinen 2011, 4.)

Atkinson ym. (2006, 10–11) mukaan taloudellisen osaamisen keskeisinä taitoina ovat rahankäytön hallinta, tulevaan varautuminen, valintojen tekeminen ja avun hakeminen. On mahdollista, että henkilöllä on vahva osaaminen yhdessä tai useammassa taidossa, samalla muiden taitojen jäädessä puutteelliseksi (Atkinson ym. 2006, 134; SEDI 2004, 5).

Taloudellisessa osaamisessa nuoret aikuiset ovat hyvin heterogeeninen ryhmä. Tämä asettaa taloudellisesta hyvinvoinnista tehtäville tutkimuksille lisähaasteita. (Raijas 2015, 142–146.) Vaikka tilastojen valossa nuorissa aikuisissa on muuta väestöä enemmän puutteita taloudellisessa osaamisessa. On tärkeä muistaa, että suurimmalla osalla nuorista aikuisista on riittävät taidot arjessa selviytymiseen.

3.3 Kuluttajakasvatus

Kuluttajakasvatus on lapsille, nuorille ja aikuisille suunnattua kuluttamisen teemoihin, raha-asioihin ja niiden hoitamiseen liittyvää koulutusta (Orellana ym. 2008, 2–4). Kuluttajakasvatuksen tavoitteena on luonnollisesti parantaa henkilön edellytyksiä selviytyä taloudellisesti. Talousvalistusta voidaan pitää kuluttajakasvatuksen edistyneempänä muotona. Talousvalistus on finanssi- tuotteiden ja käsitteiden ymmärtämisen ja talouden lukutaitoon liittyvien taitojen kehittämistä (Euroopan yhteisöjen komissio 2007). Kuluttajakasvatuksessa ja talousvalistuksessa painotetaan siis opetettavia tietoja ja taitoja sekä näiden merkitystä taloudellisen selviytymisen kannalta.

Yhteiskunta on monimutkaistunut ja ihmisiltä vaaditaan entistä enemmän osaamista ja taitoja eri elämänalueilta. Samat vaatimukset kohdistuvat myös nuorten aikuisten taloudelliseen osaamiseen. Yhteiskunta edellyttää, että jo nuoresta iästä lähtien on osattava tehdä taloudellisesti oikeaoppisia päätöksiä, varauduttava tulevaisuuteen ja omaksuttava jatkuvasti uutta tietoa. Haasteita tuottaa myös nuorelle kasattu suuri vastuu päätöksistä, joilla on mahdollisesti jopa koko loppuelämän kestäviä seuraamuksia. Nuoren on myös tiedostettava oma vastuunsa oppimisprosessin onnistumisesta. (Peura–Kapanen & Lehtinen 2011, 14–15.)

3.4 Elämänhallinta

Yleisin määritelmä elämänhallinnalle on tunne tai kokemus siitä, että ihminen kykenee itse ohjaamaan ja vaikuttamaan omaan elämäänsä. Vaikuttaminen tapahtuu omien päätöksien, ratkaisujen ja toimenpiteiden kautta, ja ihminen uskoo selviävänsä vastoinkäymisistä. Tasapainoiseen elämänhallintaan kuuluu terveys, mieliala, ihmissuhteet ja käsitys omasta itsestään. (Kurki, Kurki-Suutarinen & Taruvuori 2010, 61–62.)

Maslow'n tarvehierarkian mukaan ihmisellä on perustarpeita. Nämä tarpeet on asetettu hierarkkiseen järjestykseen siten, että perustavimmat ja selviytymisen kannalta välttämättömimmät tarpeet ovat alimpana. Korkeammilla tasoilla olevat tarpeet liittyvät turvallisuuteen, sosiaalisuuteen ja itsensä toteuttamiseen. Ihmisen on tyydytettävä alemman tason tarpeita riittävästi, ennen kuin hän voi alkaa etsimään tyydytystä korkeammilta tasoilta. Jo tyydytetyt tarpeet muodostuvat voimavaroiksi, joita ihminen voi hyödyntää. (McLeod 2016.) Jos tarvehierarkian mukaiset perustarpeet eivät täyty tai niiden tyydyttäminen on haastavaa, ei ole mahdollista muodostaa kunnollisia sosiaalisia suhteita tai löytää arvostusta. Tämä vaikuttaa negatiivisesti itsetuntoon ja elämänhallintaan. Lopulta elämästä tulee näin vain päivästä toiseen selviytymistä, ja se koetaan vain toisiaan seuraavina sattumuksina ilman suurempaa päämäärää. (Kurki, Kurki-Suutarinen & Taruvuori 2010, 61.) Maslow'n hierarkiaa voidaan pitää vanhanaikaisena, sillä se ei kerro, *miten* tarpeet pitää tyydyttää. Sen hyöty tulee kuitenkin parhaiten ilmi pohtiessa, *mitä* tarpeita ihmisellä on.

Velka- ja talousneuvoja Kirsi Lattunen kertoo YLE Puheen haastattelussa (YLE 2013) talousasioiden liittyvän kokonaisvaltaisesti muuhun elämänhallintaan. Jos talousasiat ovat kunnossa, heijastuu tämä positiivisesti psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin. Tämä toimii myös käänteisesti, ja taloushuolet vaikuttavat hyvinkin nopeasti hyvinvointia heikentävästi ja antavat kokemuksen elämänhallinnan katoamisesta, jos jo perustarpeiden tyydyttäminen on hankalaa. Ihminen tekee mitä tahansa selviytyäkseen. Hän voi esimerkiksi ottaa lainaa, vaikka tietää, ettei kykene maksamaan sitä koskaan takaisin. Lopulta tämä johtaa entistä heikompaan taloustilanteeseen, mikä taas heikentää hyvinvointia ja kokemusta oman elämän hallinasta entisestään.

3.5 Talousongelmien seurauksia

Talousongelmilla on vakavia sosiaalisia ja elämänlaadullisia seurauksia. Talousongelmat hankaloittavat normaalia sosiaalista elämää ja mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnan toimintaan sen tasavertaisena jäsenenä. Talousongelmista kärsivillä esiintyy usein vaikeuksia myös muilla elämänhallinnan alueilla. Samoin yksinäisyyden kokemukset ovat merkittäviä heikosti toimeentulevilla. (Myllyniemi 2015, 70–71.) Talousongelmat ennustavat keskimääräistä heikompaa fyysistä terveyttä, huonoja elintapoja, suurempaa kuolleisuutta. Myös riski sairastua mielenterveys- tai päihdeongelmaan kasvaa merkittävästi. Jo olemassa olevalla mielenterveys- tai päihdeongelmalla on vaara pahentua. (Blomgren ym. 2014, 247–248; Ojanen 2007, 87–89.)

Pahimmillaan kasvavat vaikeudet hallita omaa talouttaan johtavat kokonaisvaltaiseen talouden romahtamiseen. Tämä johtaa ulosottoon ja maksuhäiriömerkintään. (Majamaa 2015, 18–19) Luottotietojen menettämällä on vakavat seuraukset nyky-yhteiskunnassa. Luottotietonsa menettäneen on hankala saada esimerkiksi kotivakuutusta tai puhelinliittymää, jolloin elämä on nykypäivän Suomessa lähes mahdotonta, tai ainakin äärimmäisen hankalaa.

Nuorilla menetetyt luottotiedot johtavat helposti pysyvään köyhyyteen ja yhteiskunnasta syrjäytymiseen. Talousongelmat ja köyhyys ovat usein myös periytyviä ja vaikuttavat koko perheen hyvinvointiin ja sen dynamiikkaan. Periytyvyydellä tarkoitetaan tässä yhteydessä lapsuuden köyhyyden ja huono-osaisuuden jatkumista pitkälle myöhempään elämään ja tämän elämäntavan

siirtymistä myös seuraavalle sukupolvelle. Ongelmasta on näin tullut ylisukupolvinen. (Myllyniemi 2015, 70–71; Kestilä, Kauppinen & Karvonen 2015, 117–118; THL 2017.)

3.6 Maksuhäiriömerkintä

Maksuhäiriömerkintä, josta käytetään myös termiä luottotietomerkintä, on seuraus maksamattomasta velasta, josta tuomioistuin on antanut tuomion, velasta joka on ulosotossa tai luotosta, jonka maksu on viivästynyt yli 60 vuorokautta. Maksuhäiriömerkintä rekisteröidään luottotietorekisteriin. Jossa tieto säilyy merkinnän syystä riippuen kahdesta neljään vuotta. Luottotietorekisteriä pitävät Suomessa Suomen Asiakastieto Oy sekä Bisnode Finland Oy. (Maksu myöhässä 2017.) Puhekielessä maksuhäiriömerkinnästä käytetään yleisesti termiä luottotietojen menetys.

Luottotietojen menetys vaikuttaa elämään laaja-alaisesti. Monet yritykset ja yhteisöt arvioivat henkilön luotettavuutta luottotietojen perusteella. Maksuhäiriömerkintä saattaa estää esimerkiksi vuokra-asunnon saamisen. Myös puhelin- tai internetliittymän tai kotivakuutuksen saaminen hankaloituu. Usein yritykset vaativat ennakkomaksun henkilöiltä joilla on maksuhäiriömerkintä. Maksuhäiriömerkintä voi myös vaikeuttaa tai estää opiskelu- tai työpaikan saamista aloilta joissa hakijalta edellytetään erityistä luotettavuutta. (Maksu myöhässä 2017.)

Ikä muodostaa merkittävän tekijän velkaantumisessa ja ongelmiin joutumisessa. Vajaavaltainen, eli puhekielessä alaikäinen, on alle 18-vuotias henkilö. Lain mukaan vajaavaltaisella ei ole oikeutta itse vallita omaisuuttaan eikä tehdä sopimuksia. (Laki holhustoimesta 23–28§.) Lain johdosta alaikäinen ei voi esimerkiksi tehdä osamaksusopimuksia tai ottaa pienlainaa. On mahdollista, että alaikäisen huoltaja ottaa lainan alaikäisen nimissä. Alaikäinen ei kuitenkaan ole koskaan vastuussa huoltajan ottamasta velasta. Todellinen velallinen, joka vastaa myös seuraamuksista, voidaan näissä tapauksissa tunnistaa. Tämän jälkeen maksut ja seuraamukset ohjataan oikealle henkilölle. (Maksu myöhässä 2017.) Alaikäinen ei siis voi saada maksuhäiriömerkintää kyseisistä asioista.

Alaikäinen voi saada maksuhäiriömerkinnän vain, jos luottotietolain (§15) mukaisesti ulosotto toteaa varattomuuden. Muita merkintöjä alaikäiselle ei saa rekisteröidä. Näissä tapauksissa ulosoton toteama varattomuus on seurausta ulosottokelpoisen maksun laiminlyömisestä (Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta 3§). Näistä maksuista yli 15-vuotias on itse maksuvelvollinen ja siten myös kantaa seuraamukset maksun laiminlyömisestä. Suoraan ulosottokelpoisia laskuja ovat muun muassa verot, sakot ja joukkoliikenteen tarkastusmaksut.

Vastaavasti lainsäädännön mukaan 18 vuotta täyttänyt henkilö, jota ei ole julistettu vajaavaltaiseksi, katsotaan täysi-ikäiseksi (Laki holhustoimesta 2§). Eli 18 vuotta täytettyään henkilö on oikeutettu hallitsemaan omaisuuttaan ja tekemään sopimuksia nimissään. Samalla hän joutuu vastaamaan itse toimiansa seuraamuksista, varoistaan ja veloistaan.

Koko maan laajuisesti alaikäisten maksuhäiriömerkinnät muodostuvat pääasiassa joukkoliikenteen tarkastusmaksuista, liikennevakuutusmaksuista ja ajoneuvoveroista, perintäkuluista, rangaistusmääräyssakoista ja terveyskeskusmaksuista (Rantala, Majamaa & Oksanen 2015, 47–48). Täysi-ikäisillä maksuhäiriöiden syyt muodostuvat hyvin erilaisiksi. Syinä ovat täysi-ikäisen täysi oikeustoimikelpoisuus sekä aikuisen elämän tuomat vaatimukset. Täysi-ikäisillä maksuhäiriömerkinnät muodostuvat eniten yksityisoikeudellisista saatavista, viranomaismaksuista ja kulutusluotoista. Yhdessä nämä kolme syytä muodostavat yli kaksi kolmasosaa kaikista maksuhäiriömerkintöjen syistä. (Suomen asiakastieto Oy 2017b)

4 TALOUDENHALLINNAN ONGELMIEN LAAJUUDEN SELVITTÄMINEN

Taloudenhallinnan ongelmien laajuuden mittaamista häiritsee luotettavien mittarien puute. Mikään tutkimus ei mittaa suoraan taloudenhallinnan ongelmia, sillä mitään absoluuttista mittaristoa ei ole olemassa, vaan kyseessä on aina jostain muusta mitattavissa tai havaittavissa olevasta ilmiöstä tehdyt johtopäätökset.

Tutkimustani varten valitsin taloudenhallinnan ongelmien mittariksi luottotietomerkintöjen määrän. Koin tämän olevan tarkin ja käytännöllisin tapa mitata

ongelmia. Luottotietomerkintöjä voidaan pitää myös yleisesti ymmärrettävänä mittarina talousongelmille. Esimerkiksi uutisissa luottotietomerkintöjen määrissä tapahtuneita muutoksia käytetään usein kuvaamaan yksityistalouksien talousongelmia (mm. Juvonen 2017; Pantzar 2017; Siljander 2017).

Luottotietomerkintä kertoo myös selkeämmin taloudenhallinnan ongelmista kuin esimerkiksi toimeentulotuki. Toimeentulotuen saaminen kertoo saajan taloudellisen tilanteen olevan tiukka, mutta se ei kerro syytä, miksi tukea on haettu tai mitkä ovat saajan taloudelliset taidot. Luottotietomerkinnän saaminen kertoo yksilön taloudellisen tilanteen kokonaisvaltaisesta romahtamisesta ja taloudellisen hallinnan menetyksestä. Tästä syystä se soveltuu parhaiten talousongelmien mittaamiseen.

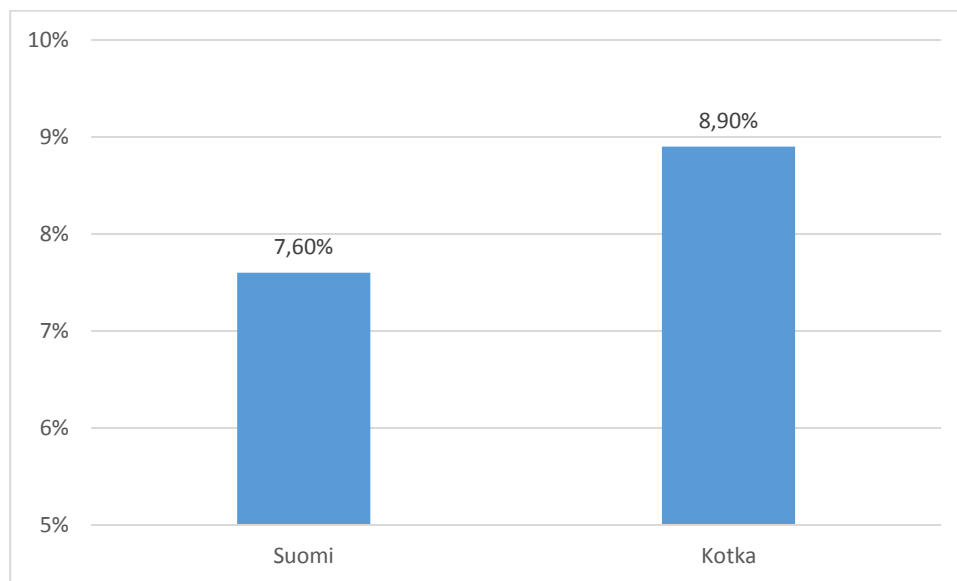
Selvitin maksuhäiriöiden määrää ottamalla yhteyttä luottotietoyhtiöihin. Luottotietoyhtiöt ylläpitävät luottotietorekistereitä henkilöiden ja yritysten maksukyvyn häiriöistä. Yhtiöt saavat tietonsa käräjäoikeuksilta ja ulosottovirastoilta. (Suomen Perintätoimisto Oy 2017; Luottotietolaki 13§.) Kaksi suurinta Suomessa toimivaa luottotietorekisterin ylläpitäjää ovat Bisnode Finland Oy sekä Suomen Asiakastieto Oy (Suomen Perintätoimisto Oy 2017). Lähestyin molempia toimijoita ja pyysin heiltä tilastoja nuorten aikuisten luottotietomerkintöjen määrästä koko maassa ja Kotkan kunnan alueelta.

Bisnode Finland Oy luovutti tutkimusta varten luottotietomerkintöjen kokonaismäärän tarkasti eriteltyinä neljässä ikäryhmässä. Nämä ikäryhmät olivat koko väestö, alle 17-vuotiaat, 18–24-vuotiaat ja 25–29-vuotiaat. Tilastoissa Kotkan kunnan alue oli määritelty postinumerojaon perusteella. Postinumerojakoon sisältyivät kaikki 48-alkuiset postinumerot sekä Hurukselan, Tavastilan ja Juurikorven kylät. (Kalapuro 2017.) Tilastokeskuksen tietokannoista haettiin väestön kokonaismäärä sekä väestö iän mukaisesti ryhmiteltynä (Tilastokeskus 2017a; Tilastokeskus 2017b). Näiden tietojen avulla voitiin laskea luottotietomerkinnän saaneiden prosentuaalinen osuus.

Laskelmien tarkkuuteen vaikuttaa hieman reaaliaikaisten väestötietojen puute. Tiedot väestön rakenteesta ovat koko maan osalta peräisin 31.3.2017 ja eri ikäryhmiin jaoteltuna 31.12.2016 päivätyistä tilastoista. Ajankohtaiset maksuhäiriötilastot on taas päivätty 24.5.2017. Väestörakenteen hitaan muutoksen

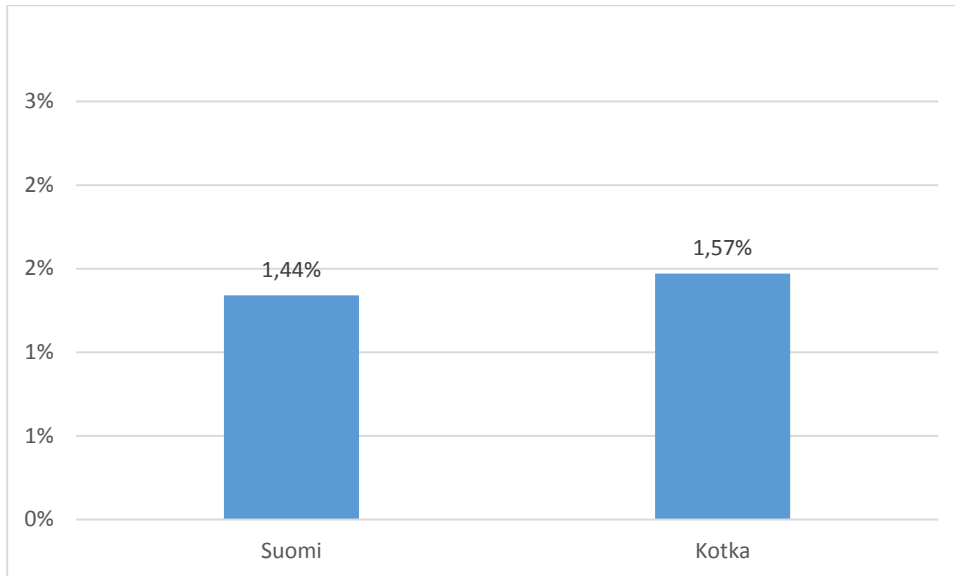
vuoksi tämän aikaeron vaikutus voidaan katsoa niin vähäiseksi, ettei se vaikuta taulukoiden luotettavuuteen. Virheen suuruus on enimmillään vain joitakin prosentin sadasosia.

Taulukkojen tulkinnassa on huomioitava että tulkinnat ovat aina kontekstisidonnaisia. Tämä tarkoittaa, että aihepiiristä riippuen pienetkin erot tilastoissa voivat olla merkittäviä tai suuret erot merkityksettömiä. Myös tutkijan oma mielipide ja näkemys tulosten merkittävydestä on osa tulkintaa. Vaikka tulosten kiinnostavuus ja merkitsevyys ei itsessään vaikuta niiden tulkintaan, on myös tällä aspektilla merkittävä painoarvo siinä, mikä nähdään mielenkiintoisena ja arvokkaana tietona. (Ketokivi 2015, 188–194.) Seuraavien taulukoiden yhteydessä koen jo yli prosenttiyksikön eron olevan merkittävä asia. Päätöksen taustalla vaikuttaa luottotietomerkinnän tuoma kuormitus yksilön elämänlaadulle ja yhteiskunnalle.

Kuva 1. Luottotietomerkintöjen määrä kaikissa ikäryhmissä

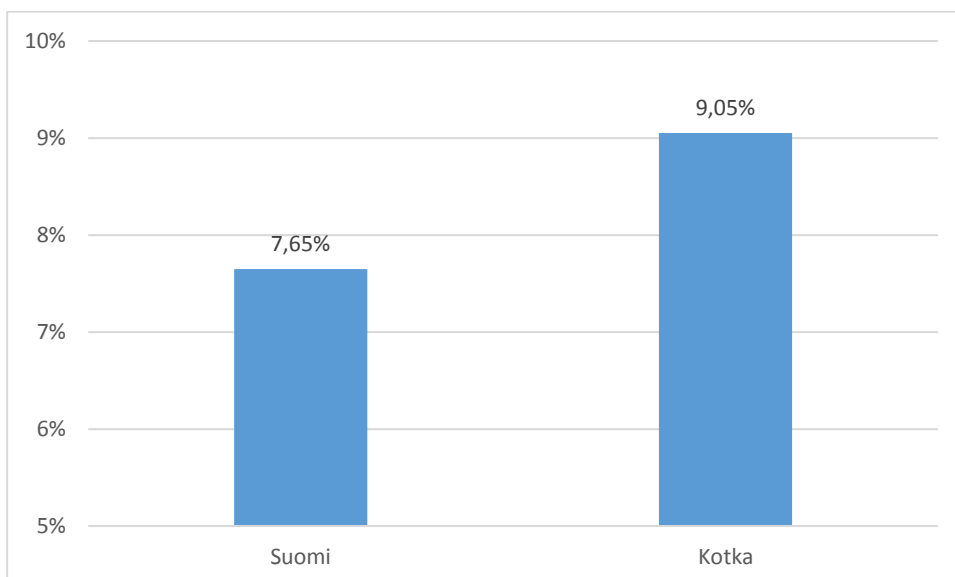
Kuvassa 1 on havainnollistettu luottotietomerkintöjen määrä kaikissa ikäryhmissä. Kuten kuvasta nähdään, esiintyy Kotkassa 1,3 prosenttiyksikköä enemmän luottotietomerkintöjä koko Suomen väestöön verrattuna. Ero ei ole merkityksetön, ja se kuvaa hyvin miten taloudelliset ongelmat kärjistyvät Kotkan alueella.

Kuva 2. Luottotietomerkintöjen määrä alaikäisillä

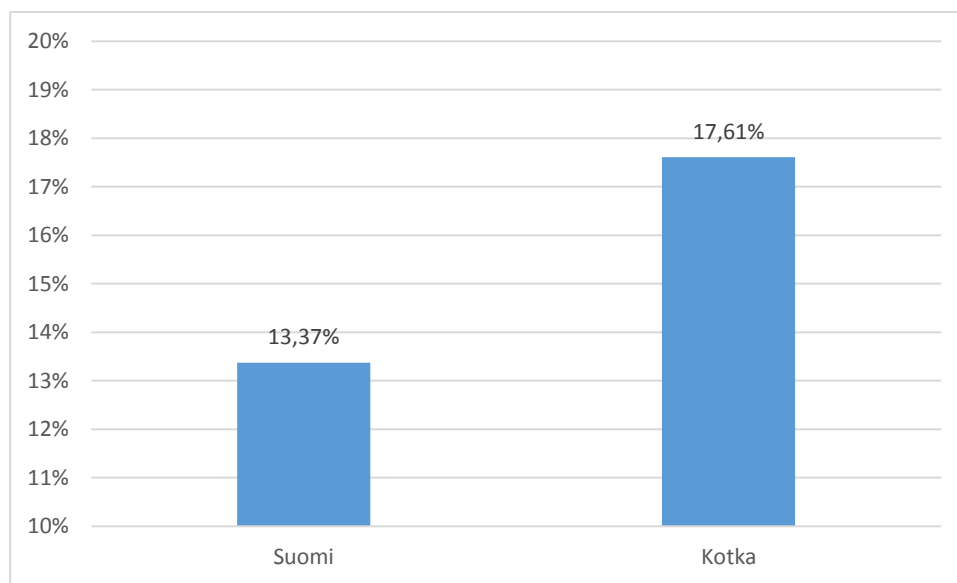
Kuvaan 2 on havainnollistettu luottotietomerkintöjen määrä alaikäisillä henkilöillä. Koko maan tasolla alaikäisistä 1,44 %:lla on luottotietomerkintä. Kotkassa asuvista alaikäisistä merkintä on 1,57 %:lla. Tilastollisesti ero on merkityksellinen. Luottotietomerkintöjen määrässä vaikuttaa vahvasti alaikäisen rajattu mahdollisuus saada merkintä.

Yksilön tasolla alaikäisen luottotietomerkinnällä on tämän tulevaisuutta suunnattomasti rajoittava vaikutus. Hänen valmiutensa osallistua normaalisti yhteiskunnan toimintaan ovat valmiiksi rajalliset jo ennen kuin hän tulee täysi-ikäiseksi. Tämä rajoittaa rajusti hänen tulevaisuuden mahdollisuuksiaan, työllisyyttä ja opiskelua. Vaikka heidän osuutensa koko ikäryhmästä on vähäinen, on tärkeää, ettei heitä unohdeta.

Kuva 3. Luottotietomerkintöjen määrä 18–24-vuotiailla

Kuvassa 3 esitetään miten oikeustoimikelpoisuuden saaminen vaikuttaa luottotietomerkintöjen määrään hyvin dramaattisesti. Pylväsdiagrammiin on kuvattu luottotietomerkintöjen määrä 18–24-vuotiailla. Koko maan tasolla merkintän omaa 7,65 % ja Kotkassa 9,05 % 18–25-vuotiaista. 1,4 % ero on merkittävät ja kuvaa hyvin sitä, miten Kotkassa nuoret aikuiset ajautuvat helpommin talousongelmiin.

Kuva 4. Luottotietomerkintöjen määrä 25–29-vuotiailla

Kuvaan 4 on koottu luottotietomerkintöjen määrä ikäryhmässä 25–29-vuotiaat. Kuten pylväsdiagrammista näkee, koko maan luku on 13,37 % ja Kotkan 17,61 %. Huolestuttava havainto on, että tässä ikäryhmässä näkyy Kotkassa huima 4,24 % nousu luottotietomerkintöjen määrässä verrattuna muuhun maahan. Tämä ero luvuissa on hyvin hälyttävä ja aihe suureen huoleen.

Mitään yksittäistä syytä tähän maksuhäiriömerkintöjen suureen määrään ei voida osoittaa, vaan kyseessä on useiden eri tekijöiden yhteisvaikutus. Merkittävimpinä tekijöinä esiin nousee kotikunnan työllisyystilanne, alhainen tulotaso ja muu huono-osaisuus (Lehtonen & Tykkyläinen 2013, 153). Nämä tekijät sisältävät itseään ja toisiaan vahvistavia prosesseja. Tämän noidankehän pysäyttäminen onnistuu, jos ongelmiin puututaan yksilötasolla riittävän ajoissa. (Lehtonen & Tykkyläinen 2013, 160–161). Nuorten ja nuorten aikuisten kohdalla lisäksi sosiokulttuurinen ympäristö muodostaa oman vahvasti vaikutta-

van tekijän (Karvonen & Rintala 2004, 167–168). Nuorten aikuisten talousongelmien taustalla vaikuttavia syitä käsittelen tarkemmin luvussa 5.

5 TAUSTALLA VAIKUTTAVIEN TEKIJÖIDEN SELVITTÄMINEN

Tutkimusaineiston keräämiseksi päätettiin käyttää kvalitatiivista tutkimusta. Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa. Keskiöön nousee asian ymmärtäminen ja siitä tehtyjen johtopäätösten, merkitysten ja mallien tekeminen ja ymmärtäminen. (Pitkäranta 2014, 12–15.) Eräs tyypillisistä tietojenkeruun tavoista on yksilö- tai ryhmähaastattelu (Eskola & Suoranta 1998, 63).

Laadullisen tutkimuksen hyötyjä ovat perusteelliset ja syvälliset vastaukset. Samalla tutkimus voidaan myös sitoa laajemmin ympäröivään yhteiskuntaan ja ilmiöihin. Haastattelujen kautta on myös mahdollista saada, jota ei pelkistä lomakkeista ja niiden tuloksista voi saada (Pitkäranta 2014, 27–32). Tutkimusmenetelmän heikkouksia on haastattelijan mahdollinen vaikuttaminen vastauksiin läsnäolon, eleiden tai äänenpainon kautta. Vaarana haastatteluisa on myös mahdollisuus ajautua pois itse aiheesta, jolloin itse tutkimukseen käytettävä materiaali ei ole riittävää, käyttökelpoista tai laadukasta. Myös aineiston tulkinta saattaa tuottaa hankaluuksia, ja sen käsittely ja analysointi on työlästä ja hidasta. (Pitkäranta 2014, 35; Eskola & Suoranta 1998, 105.)

5.1 Aineiston kerääminen

Aineiston keräämistä varten kysyin mahdollisuutta suorittaa yksilö- tai ryhmähaastatteluita Kotkan alueella toimivissa julkishallinnon, terveysalan ja sosiaalialan yksiköissä, joissa kohdataan talousongelmista kärsiviä nuoria aikuisia. Yksiköt pyrittiin valitsemaan mahdollisimman monipuolisesti. Tarkoituksena oli saada nuorten aikuisten taloudenhallinnan ongelmista ja niiden aiheuttajista mahdollisimman kattava kuva. Pidin myös mahdollisena, että Kotkassa ilmenee muuhun Suomeen verrattuna poikkeavia ongelmia, joiden havaitseminen olisi erityisen tärkeää. Haastattelumahdollisuus tarjottiin myös sähköpostin välityksellä.

Haastatteluita pyydettiin seuraavilta toimijoilta: Finders, Rannikkopajat, neuvolan perhetyö, nuorten tiimi, velkaneuvonta, nuorisopsykiatrian poliklinikka, Kymenlaakson ulosottovirasto, sosiaalitoimi ja koulukuraattorit. Yhdeksästä

pyydetystä tahosta kuusi suostui haastatteluihin. Näistä haastatteluista kaksi suoritettiin sähköpostin välityksellä. Kolme kieltäytynyttä tahoa perustelivat kieltäytymistä työyhteisöä koskevilla työkiireillä tai vaikeuksilla saada sopivaa haastattelu-aikaa järjestettyä opinnäytetyön aikataulun puitteissa. Haastattelut suoritettiin syyskuun 2016 ja tammikuun 2017 välisenä aikana. Haastatteluihin suostuneet tahot edustivat kattavasti palveluiden kenttää ehkäisevästä työstä alkaen aina talousasioihin erikoistuneisiin toimijoihin saakka.

Haastattelut toteutin teemahaastatteluina. Teemahaastattelussa pyritään löytämään tutkimuksen kannalta merkityksellisiä vastauksia. Haastattelussa edetään tiettyjen keskeisten ja ennalta päätettyjen teemojen mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.) Haastatteluissa en käyttänyt jäykkää ja strukturoitua kysymyslistaa, vaan olin valinnut aiheeseen liittyvät teemat ja ilmiöt, joihin hain vastauksia. Valitsemani lähestymistavan johdosta haastatteluissa liikuttiin ajoittain lähes avoimen haastattelun tyyppisessä tiedonkeruussa. Pidin kuitenkin huolta, että valittuihin teemoihin vastattiin, tarkentavat kysymykset ja keskustelun ohjaaminen oikeaan suuntaan olivat riittävät toimenpiteet.

Teemahaastatteluita tehdessä tein virheen enkä testannut ennakkoon valittuja teemoja riittävästi. Tämä kostautui ensimmäisen haastattelun aikana, jossa huomasin osan teemoista olevan hieman etäällä aiheesta. Onneksi tein havaintoni jo haastattelun aikana ja onnistuin paikkaamaan virhettäni. Virheeni johdosta ensimmäisen haastattelun sisällön laatu jäi muita heikommaksi mutta silti käyttökelpoiseksi. Seuraavia haastatteluja varten korjasin teemarunkoa tyydyttävämpään suuntaan.

5.2 Aineiston analysointi

Haastattelut nauhoitettiin ja nauhoitukset litteroitiin tekstiksi. Litteroitu teksti sekä sähköpostihaastatteluista saatu materiaali muodostivat tutkittavan aineiston. Päämääräni oli havaita ja löytää haastatteluissa toistuvia yhteisiä teemoja.

Tekstin analysointiin käytettiin sisällönanalyysia, sitä voidaan pitää sekä yksittäisenä työtapana että laadullisen tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä. Sisällönanalyysi tapahtuu kolmessa vaiheessa. Ensin tutkittava ilmiö rajataan.

Tämän jälkeen aineisto jäsenellään. Viimeisessä vaiheessa aineistoa luokitellaan, tyypitetään ja teemoitetaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–93 & 108–113.)

Toiminnan tasolla tämä tapahtui poimimalla litteroidusta tekstistä tutkimuksen kannalta merkittävät asiat. Nämä asiat pelkistettiin yksinkertaisempaan muotoon. Jolloin siitä oli helpompaa havaita määritteleviä käsitteitä ja näin etsiä yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia muihin teksteihin. Samankaltaiset käsitteet kyettiin näin kokoamaan omiksi luokiksi, joita kyettiin tarkastelemaan syvällisemmin. Havainnollistava esimerkki sisällönanalyysin vaiheista on esitetty seuraavassa taulukossa.

Taulukko 1. Esimerkki sisällönanalyysin vaiheista.

Alkuperäinen teksti	Pelkistetty muoto	Sisällössä esiintyvät käsitteet	Luokka
He [asiakkaat] tavallaan häpeävät sitä tyhmyyttään mitä on tullut tehtyä, ja ajaa takaa itsessään sitä että miks näin tuli tehtyä. Ku se on todennettu, että nyt ollaan lirissä.	Asiakas häpeää omaa tilannettansa sen jälkeen kun työntekijälle selvisi hänen talousongelmat.	Häpeä Piilottelu	Stigman pelko

Sisällönanalyysin vaiheessa ongelmaksi muodostui luokkien määrän rajaaminen. Käsitteiden moninaisuuden vuoksi todellisena ongelmana oli luokkien yletön muodostuminen. Tämä vaikeutti kokonaiskuvan hahmottamista. Lopullinen kahdeksan luokkaa on kompromissi, joka mielestäni palvelee tarkoitustaan. Luokittelu kuvaa ongelmien syitä monipuolisesti ilman, että ajaudutaan liialliseen, tulosten analysointia haittaavaan, yksityiskohtaisuuteen.

6 TALOUSONGELMIEN TAUSTALLA VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ

Kerätyn aineiston perusteella havaittiin talousvaikeuksien taustalla vaikuttavia tekijöitä. Lisäksi saatiin selville miten talousongelmat näkyvät arjessa. Yksinään mikään näistä tekijöistä ei aiheuta talousongelmia, vaan kyseessä on aina useamman eri tekijän yhteis- ja kerrannaisvaikutus. Myös onnen vaikutusta talousongelmilta välttymisessä ei voi täysin sulkea pois. Monet haastateltavat muistelivat tapauksia, joissa nuorella aikuisella oli kaikki edellytykset epäonnistua. Siitä huolimatta nuori onnistui selviämään ja saamaan elämänsä

taas kuntoon, usein jonkin pienen yhteensattuman tai tapahtuman avustamana.

Kerättyä aineistoa verrattiin myös aiempiin selvityksiin ja tutkimuksiin nuorten aikuisten talousongelmista ja niiden takana vaikuttavista syistä (mm. Eskelinen & Sironen 2017; Majamaa & Rantala 2016; Majamaa & Rantala 2017; Oksanen ym. 2017; Mikkonen 2012; Ranta 2015). Näissä tutkimuksissa on havainnointu nuorten ja nuorten aikuisten taloudellista osaamista, velkaantumisesta, talousongelmiin johtavia tekijöitä sekä talousongelmien seurauksia. Aineiston perusteella ei voida sanoa Kotkan kaupungin alueella asuvien nuorten aikuisten talousongelmien ilmenemismuotojen tai syiden poikkeavan huomattavasti aiemmin tutkitusta. Merkittävimpänä yksittäisenä erona nousee esille ainoastaan Kotkan nuorten aikuisten talousongelmien suuri määrä. Tekstissäni olevat maininnat tutkimuksista koskevat ensisijaisesti juuri näitä kyseisiä tutkimuksia ja selvityksiä.

6.1 Elämänvaiheeseen liittyvä alhainen elintaso

Alhainen tulotaso liittyy osaltaan nuorten aikuisten elämänvaiheeseen ja itenäistymiseen. Työttömyys tai katkonainen työssäkäynti, opiskelu ja perhetilanne vaikuttavat merkittävästi käytettävissä olevaan varallisuuteen. (Raijas 2015, 142–146.) Tämä myös kuului haastatteluissa. Vastauksissa nousi useasti esille alhaisen tulotason ja työttömyyden heikentävä vaikutus nuorten aikuisten taloustilanteeseen. Alhainen tulotaso vaikeuttaa elämänhallintaa ja tyytyväisyyttä huomattavasti, samoin myös menojen ja tulojen suhtauttaminen on haastavampaa (Myllyniemi 2015, 73).

”Aika moni meidän nuorista asiakkaista on yksinasuvia ja työttömiä.”

Kotkan alueella negatiivisesti vaikuttavana tekijänä on erityisesti nuorisotyöttömyys, joka on työntekijöiden mielestä merkittävä talousongelmien lisääjä. Kotka ei ole yksin tämän ongelman kanssa, vaan koko maan tasolla voidaan katsoa nuorisotyöttömyyden olevan huolestuttava tekijä. Nuorisotyöttömyyden aste on noin 20 %. Positiivisena asiana Kotkan nuorisotyöttömyys on viimeisen vuoden aikana vähentynyt merkittävästi. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017; Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2017.) Suurena satama-

ja teollisuuskaupunkina Kotka on erityisen haavoittuva kansainvälisen talouden muutoksille sekä jälkiteollisen yhteiskunnan työpaikkakadolle (Elinkeinoelämän keskusliitto 2014, 6–11). Myös vuonna 2008 alkaneen finanssikriisin ja sitä seuranneen taantuman seuraamukset heijastuvat nuorten aikuisten elintasossa.

Peura-Kapanen (2005) on tutkinut nuorten taloudenhallinnan käytäntöjä. Tutkimuksessa havaittiin, että nuorille rahatalouden itsenäinen hoito merkitsee irtaantumista lapsuudenkodista sekä itsenäistymistä. Tässä elämänvaiheessa elintaso laskee merkittävästi, koska palkkatulot ovat matalat tai niitä ei ole ollenkaan. Nuorten rahatalous ei ole suunnitelmallista vaan lyhytjänteistä ja harkitsematonta. Kun tulot ovat pienet, rahaa ei jää säästöön, vaan kaikki menee kulutukseen. Rahojen loputtua turvaututaan kaverien tai vanhempien apuun. Puolet alle 25-vuotiaista saa vanhemmiltaan taloudellista tukea. Tämä ylimääräinen tuki muodostaa merkittävän suojaavan tekijän yllättäviä menoja vastaan sekä osaltaan ehkäisee velkaongelmia. (Majamaa & Rantala 2016, 35–39.) Vanhempien kyvyttömyys antaa nuorelle tämä ylimääräinen turvaverkko vaikuttaa omalta osaltaan heikentävästi nuoren aikuisen edellytyksiin selviytyä pienistä taloudellisista vastoinkäymisistä. Tämä nostaa riskiä velkaantumiseen ja vakavimpiin talousvaikeuksiin.

”Koulutustausta on heikko tai sitä ei ole ollenkaan”

Työntekijät olivat kohdanneet matalan koulutustason seuraamuksia. Yleisesti voidaan ajatella tämän olevan vain väliaikaista. Monet nuoret aikuiset olivat jonkin jatkokoulutuksen tai ammatillisen valmennuksen piirissä, mikä tarjoaa väylän työelämään. Osa nuorista aikuisista oli kuitenkin täysin vailla mitään toisen asteen opintoja. Puutteellisen toisen asteen koulutuksen lisäksi talousongelmia lisäävänä tekijänä oli heikko koulumenestys. Tämä heikko koulumenestys saattoi näkyä jo peruskoulussa tai joidenkin kohdalla vasta toisen asteen koulutuksessa. Työntekijöiden yleisen näkemyksen mukaan näissä tapauksissa taustalla vaikuttaa hyvin usein diagnosoimaton tai huonosti hoidettu päihde- tai mielenterveysongelma. Osalla oli kokemusta myös oppimisvaikeuksista kärsivistä nuorista, jotka olivat jääneet koulussa vaille riittävää tukea.

Tutkimuksissa on havaittu kouluttautumisen suojaavan alhaiselta tulotasolta sekä taloudellisilta ongelmilta. Erityisesti toisen asteen opintojen keskeyttäminen korreloi vahvasti syrjäytymisriskin kanssa. (Aho & Mäkiäho 2014, 65–70). Vanhempien heikon tulotason ja koulutuksen on havaittu siirtyvän myös seuraavalle sukupolvelle. Vanhempien koulutustaustaa voimakkaampi vaikuttaja on kuitenkin vanhempien työttömyys sekä lapsuudenperheen taloudelliset vaikeudet. (Kestilä ym. 2015, 129–139.) Ongelmilla on myös taipumus muodostua ylisukupolvisiksi. Ylisukupolvisuudella tarkoitetaan huoltajien hyvinvoinnin ongelmien siirtymistä tai jatkumista heidän lapsilleen. (THL 2017.) Tämä ylisukupolvisuus on myös yksi selittävä tekijä nuorten aikuisten maksuhäiriöiden suhteellisen suureen osuuteen.

”Meillä on jonkin verran tapauksia, joissa ensin on käynyt perheen vanhemmat ja lapset tulevat asiakkaiksi täysi-ikäistyttyään.”

Perheen heikko sosioekonominen asema ei kuitenkaan aina korreloi negatiivisesti nuoren aikuisen talousongelmien kanssa. Ongelmista kärsiviä nuoria aikuisia tulee niin hyvin toimeentulevien kuin heikosti pärjäävien perheistä. Työntekijöillä oli kokemuksia molemmista. Yleisesti ottaen he kuitenkin pitivät niin sanottua ”hyvän perheen” statusta nuorta aikuista suojaavana tekijänä. Tutkitun tiedon valossa voidaan esittää, että perheen sosioekonominen asema vaikuttaa siihen, mitä valmiuksia taloudenhallintaan lapsi saa. Hyvin toimeentulevien ja koulutettujen vanhempien lapset keskustelevat ja saavat enemmän harjoitusta taloudesta ja rahankäytöstä kuin heikosti toimeentulevien perheiden lapset. (Raijas 2012; Thuneberg ym. 2011; Martin & Oliva 2001; Peura-Kapanen 2013 mukaan.) Rahasta keskustelu ja harjoituksen kautta omaksutut käytännön taidot vaikuttavan lapsen taloudenhallinnan taitoihin positiivisesti, mikä osaltaan toimii ongelmia ennaltaehkäisevänä tekijänä.

Elämänvaiheeseen liittyville ongelmille on tyypillistä niiden väliaikaisuus. Valtaosalla nuorista aikuisista alhainen tulotaso ja vaikeudet työllistyä ovat vain lyhyt vaihe elämässä. Tämä vaihe jää taakse sen jälkeen, kun nuori aikuinen on valmistunut ammattiin ja asettunut aloilleen. Kuitenkin ne nuoret aikuiset, jotka eivät pääse tämän vaiheen ylitse, ovat suuressa riskissä ajautua täysin yhteiskunnan ulkopuolelle.

6.2 Puutteelliset taloudenhallinnan taidot

Jokaisessa haastattelussa useasti esiin noussut teema oli puutteelliset taloudenhallinnan taidot. Yleinen kokemus oli, että juuri puutteellinen osaaminen on suurin yksittäinen syy nuoren aikuisen talousongelmiin. Erityisesti rahan käyttöön ja elämiseen liittyvät perustaidot koettiin asiakkailta puutteelliseksi.

”Perustaidot uupuvat.”

Työntekijöiden kokemukset siitä, mitä taitoja nuorilta aikuisilta puuttui, olivat kirjavia. Ei voida sanoa, että vaikeudet juuri tietyn osa-alueen tai taidon kanssa heijastuvat taloudenhallinnan ongelmina. Kyseessä on enemmän kokonaisuus, johon vaikuttaa myös nuoren aikuisen muu elämäntilanne. Kokemusta oli niin nuorista aikuisista, jotka päällisin puolin olivat osaavia, mutta tästä huolimatta onnistuivat ajautumaan ongelmiin, kuin myös nuorista, jotka käytännössä eivät ymmärtäneet rahan käyttämisestä, tai sen arvosta, yhtään mitään.

”Vanhemmat eivät osaa opastaa lapsia talousasioissa, koska omatkin taidot ovat hukassa.”

”Et tavallaan sellaista käytännön harjoittelua on jäänyt uupumaan.”

Moni haastateltu osoitti syyttävällä sormella vanhempia. Työntekijöiden vahva kokemus oli, että juuri vanhempien kyvyttömyys opastaa ja kasvattaa lapsiaan huolellisiksi kuluttajiksi näkyi taloudellisina vaikeuksina heidän myöhemmässä elämässään. Työntekijöiden syytökset eivät ole täysin vääriä, sillä hyvän taloudellisen osaamisen perusta, perustaidot ja käyttäytymisen mallit luodaan lapsuudenkodissa (Peura-Kapanen & Lehtinen 2011, 13).

Vanhemmat eivät ole ainoita taloustaitoja opettavia tahoja. Myös peruskoulussa pyritään opettamaan henkilökohtaisia talousasioita. Tätä kuluttajakasvatusta on jaoteltu tasaisesti esiopetuksesta aina 9. luokalle asti. Nuorten oma kokemus kuluttajakasvatuksesta on, että sen tuomat valmiudet ovat riittämättömiä, eikä opetus ole auttanut muodostamaan nuorille kokonaiskäsitystä oman

talouden hoidosta. Jatkokoulutus ei myöskään paikkaa näitä puutteita taidossa. Sillä peruskoulun jälkeistä talouskasvatusta on hyvin vähän tai ei ollenkaan. (Peura-Kapanen 2013; Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2015.) Perusopetuksessa saatava kuluttajakasvatus ei siis ole riittävän tehokasta tai laadukasta korjaamaan lapsuudenperheessä opittuja puutteellisia tai haitallisia malleja.

”Monilla nuorilla on ongelmia kaikilla osa-alueilla. Ei kyetä huolehtimaan itsestään, kodista tai mahdollista lapsista. Koulut ovat jääneet kesken useita kertoja, työnhakeminen ei ehkä kiinnosta ja sitä kautta lakkaa kiinnostus minkään oman asian hoitamiseen”

Vaikeudet hallita omaa talouttaan näkyvät yhdessä muiden elämänhallinnan osa-alueiden puutteiden kanssa. Ilmiö on havaittu myös aiheesta tehdyissä tutkimuksissa. Työntekijät kokivat usein nuoren aikuisen todellisen avuntarpeen ulottuvan talousongelmien ylitse ja keskittyvän jopa perusarjessa selviytymiseen. On hankalaa sanoa, ovatko talousvaikeudet seurausta puutteista elämänhallinnassa vai johtavatko talousvaikeudet lopulta elämänhallinnan katoamiseen. Kuitenkin talousongelmien ja heikon elämänhallinnan yhteys on vahva, eikä sitä voi sivuuttaa olankohautuksella. Ennaltaehkäisevässä työssä on tärkeää muistaa selvittää kokonaisvaltaisesti nuoren aikuisen taloudellinen tilanne ja elämänhallinnan valmiudet.

6.3 Velkaantuminen ja osamaksut

Velkaantuminen nähtiin yleisesti ensimmäisenä konkreettisena ja ulospäin näkyvänä oireena nuoren aikuisen talousongelmista. Velkaantuminen ei ole pelkästään erilaisten luottojen ja pikavippien hankkimista. Siihen kuuluu oleellisesti myös osamaksulla ostaminen yli todellisen maksukyvyyn. Haastateltujen kokemusten perusteella osamaksut ovatkin syrjäyttämässä suosiossa rahaluotot. Suurin osa haastatelluista koki nuorten aikuisten olevan kyvyttömiä ymmärtää miten erilaiset velat, osamaksut ja luotot toimivat.

” Nää kaikenmaailman osamaksulla suoraan käteen. Sitä kautta suurin osa mun asiakkaista on kuseen joutunut.”

Myös laina-alaan oleellisesti liittyvät termit, kuten vuosikorko tai jatkuva luotto ja niiden merkitys arkielämään, jäivät nuorilla aikuisilla vieraisiksi. Samoin täysi ymmärrys siitä mihin lainaa ottaessa sitoudutaan koettiin heikoksi. Usealla haastatellulla oli kokemuksia esimerkin kaltaisista tilanteista.

” Mullekin on muutama nuori sanonut, että minkä takia mä noita laskuja maksan ku mulla ei oo enää edes sitä puhelinta. Eli ei ymmärretä sitä sitoutumista siihen maksamiseen.”

Pienet tulot ja säästöjen vähäisyys vaikuttavat siihen, miksi osamaksut ja velanotto koetaan houkutteleviksi vaihtoehtoiksi. Osamaksulla maksamista ei ehkä mielletä luotoksi, vaikka sitä nekin ovat. Tätä vaikutusta korostaa nuorten aikuisten puutteelliset taidot arvioida luottojen todellisia kuluja (Peura-Kapanen & Lehtinen 2011, 13; Myllyniemi 2015, 66). Ylivelkaantuminen on petollisen helppoa. Useiden pienten osamaksujen suureksi käynnyttä yhteissummaa ei välttämättä havaitse, ellei sitä osaa erityisesti katsoa. Erityisenä vaarana on, että nuori aikuinen ottaa uusia lainoja selviytyäkseen vanhoista. Jos tähän kierteeseen ei ajoissa puututa, synnyttää se noidankehän, jonka lopputuloksena on kymmenien tuhansien eurojen velat ja menetetyt luottotiedot.

Päivittäisen selviytymisen lisäksi velkarahaa ja osamaksuja käytettiin usein ylläpitämään elintasoja korkeampana kuin se tulojen puolesta olisi ollut mahdollista tai edes järkevää. Tämä oli tyypillistä varsinkin, jos nuori aikuinen oli tottunut lapsuuden kodissa korkeaan elintasoon tai huolettomaan rahankäyttöön. Turhamaisuuden ja kulutusyhteiskunnan vaikutusta ei voida täysin sulkea pois. Niinpä uusimman älypuhelimien tai muotifarkkujen ostaminen erissä on erittäin houkutteleva vaihtoehto – Erityisesti, jos sen vaihtoehtona on jääminen samaa elämäntapaa viettävän kaveripiirin ulkopuolelle.

6.4 Käteisen rahan vähäinen käyttö

Haastatelluissa suurta huolta herättänyt aihe oli nuorten aikuisten alhainen kynnys käyttää rahaa. Rahapäivänä pankkikorttia saatetaan käyttää niin kauan kuin tilillä riittää katetta, ajattelematta, että se jossain vaiheessa loppuu.

Rahojen loputtua nuori on joko sinnitellyt seuraavaan rahapäivään tai on hakenut toimeentulotukea.

”Se [raha] on joku käsite tuolla jossain, numeroita siellä täällä.”

Aihetta käsittelevissä tutkimuksissa Chatterjee & Rose (2012, 1136) havaitsivat, että käteisellä maksaessa ihminen toimii harkitsevammin, vähemmän impulsiivisesti sekä miettii enemmän kykyään selviytyä maksamisesta kuin pankki- tai luottokortilla maksaessa. Sekä Chatterjee & Rose (2012, 1137–1138) että Raghbir & Srivastava (2008, 213–215) esittävät maksuvälineen fyysisyyden vaikuttavan vahvasti siihen, miten rahankäyttöön reagoidaan psyykkisesti. Käteiseen rahaan liittyy rahankäytön konkreettisena seurauksena jäljellä olevan summan vähentyminen. Tästä seuraavat psyykkisesti koetut menetyksen ja ”kivun” tuntemukset, jotka kehottavat varovaisuuteen tulevaisuudessa. Sama reaktio ei kuitenkaan tapahdu, jos maksamisessa käytetään korttia tai muuta tapaa, jossa käytettävissä olevan rahan vähentyminen ei ole niin ilmeistä. Tämän seurauksena rahankäyttöön suhtaudutaan kevyemmin, ikään kuin kyseessä olisi vain lasten leikkiä vailla todellisia seuraamuksia. Kynnys rahankäyttöön madaltuu sekä käytetyt rahasummat kasvavat suoraan suhteessa maksamisen helppouden kanssa (Chatterjee, P & Rose 2012, 1138).

Jotkut haastatellut nostivat esille itse tekemänsä havainnon nuorten ja aikuisten erilaisissa tavoissa nähdä raha-asiat. Tämä on johtanut työntekijöillä jopa epävarmuuteen siitä, kyetäänkö nuorta aikuista ollenkaan auttamaan, jos osapuolet puhuvat asioista omilla termeillään. Eräs haastateltava tiivistä asian herättämät tunteet osuvasti.

”Kasvatuksellisesti me ollaan niin totaalisen jäljessä nykypäivän kanssa siitä ymmärryksessä että mikä on rahaa, kun rahaa ei enää näe.”

Myös kehittyvä teknologia on aiheuttanut uudenlaisia ongelmia. Yhä laajemmin käytössä oleva mobiilimaksaminen, sovellusten sisäiset mikromaksut ja ostamisen helppous ovat tuoneet mukanaan uusia riskejä. Työntekijöiden kokemus on, että erityisesti viimeisen kahden vuoden aikana näihin liittyneet lieveilmiöt ovat lisääntyneet räjähdysmäisesti.

”Mutta että nämä mobiilisovellukset on tällä hetkellä näillä just täysi-ikääntyneillä. Mutta niillä pystyy tilaamaan alaikäinenkin jos ei ole estoja puhelimesta. Ne ei todellakaan tule ajatelleeksi, että jos tänään tilaan itselleni ja kolmelle ystävälleni pitsat, niin ne on sitten vasta viikkojen päästä siellä puhelilaskussa maksussa.”

Näitä vaihtoehtoisia tapoja maksaa on esimerkiksi Danske Bankin kehittämä MobilePay, jota käyttämällä pystyy korvaamaan täysin käteisen rahan ja pankkikortin käytön. Maksaminen tapahtuu viemällä älypuhelin maksupäätteen ohitse ja hyväksymällä maksutapahtuma.

Vaivattomien maksutapojen myötä rahankäyttöön oleellisesti liittyvä harkinta jää vähemmälle, ja maksaminen tulee suoritettua lähes huomaamatta. Samalla uhkaa konkreettinen rahankäytön harjoittelu käteisellä jäädä kokonaan pois. Jos nuori aikuinen ei itse tajua pysähtyä ja ajattelemaan rahankäyttöään, on hän vaarassa ajautua ongelmiin. Perimmiltään maksutapojen muutoksessa on kyse kuluttajan elämän helpottamisesta. Tämän hintana tulee kuitenkin olemaan talousvaikeuksien yleistyminen entisestään.

6.5 Impulssikontrollin puute

Yleinen stereotypia on, että nuoret aikuiset toimivat impulssiensa ohjaamina tehden huonoja päätöksiä välittämättä tekojensa seurauksista. Tässä tapauksessa stereotyyppinen ajattelu saa vahvistusta työntekijöiden omista havainnoista ja työelämän kokemuksesta.

”Tänään tuli rahaa, minkä ihmeen takia mun pitäisi saada tämä venymään kuukaudeksi?” Koska haluan, nyt heti mulle ja kaikki tässä nyt -ajattelu. Eikä se välttämättä ole millään muotoa ylimielistä tai itseään rakastavaa toimintaa. Vaan suhtautuminen on niin nopeasyklistä asioihin.”

Merkittävin syy heikkoon impulssikontrolliin löytyy hermoston kypsyttömyydestä. Otsalohko, jonka yksi erityistehtävistä on tunteiden säätely, kypsyy muihin aivojen alueisiin verrattuna huomattavan myöhään. Otsalohko kypsyy ja saavuttaa täyden toimintansa vasta ikävuosien 20–30-välissä. (Johnson ym. 2009, 217; Steinberg 2007, 56.)

Sukupuolien välillä on havaittu hieman eroja. Keskimäärin pojat pystyvät vastustamaan tyttöjä heikommin impulsiivista käytöstä. Lisäksi tyttöjen kyky hallita

tätä impulsiivista käytöstä kypsyy nuoremmalla iällä eikä normaalisti esiinny yhtä rajuna kuin pojilla. (Zahn-Waxler, Shirtcliff & Marceau 2008, 290.) Otsalohkon kypsyessä nuori aikuinen kykenee harkitsemaan syvällisemmin tekojaan ja vastustamaan impulsiivisia halujaan (Zahn-Waxler, Shirtcliff & Marceau 2008, 292; Steinberg 2007, 56).

Tämä nuorilla aikuisilla esiintyvä impulsiivinen käytös yhdistettynä kyvyttömyyteen tehdä pitkäkestoisia päätöksiä ja suunnitelmia, saattaa johtaa ulkopuolisista jopa täysin järjettömiltä näyttäviin päätöksiin.

”Tiedätkö että sulla on mahdollisuus tämmöiseen, että sitoudut maksamaan kahden vuoden ajan sata euroa kuukaudessa? Silloin sä oot maksanut 20 % sun veloista, mutta se loppu annetaan anteeksi. Koska oot sitoutunut sen kaksi vuotta ja menet sen suunnitelman mukaan. Mutta ei, he valitsee mieluummin sen, että se jää se koko velkasumma sinne ja ne maksaa sen sitten joskus”

Syy myös tämänkaltaiseen käyttäytymiseen löydetään otsalohkon kypsyttömyydestä (Steinberg ym. 2009, 39–41; Steinberg 2007, 56–57). Esimerkissä kiusaus välittömään hyötyyn, eli 100 euroa enemmän rahaa kuussa, voittaa pitkäjänteisyydestä saatavan palkinnon eli velkojen mitätöimisen kahden vuoden jälkeen. Ilmiö ja sen aiheuttaja on yleisesti tunnistettu ja todennettu aiheeseen liittyvissä tutkimuksissa (mm. Steinberg ym. 2009, 35–39; Steinberg 2007, 57; Johnson, Blum & Giedd 2009, 218).

On kuitenkin muistettava, että kypsyttömyys ei ole syy vapautua tekojensa seurauksista. Taloutensa pilannut nuori aikuinen joutuu myös kärsimään toimintansa seuraukset. Kypsyttömyys kuitenkin asettaa nuoren aikuisen läheisille vastuuta. Häntä on tuettava päätöksenteossa ja impulssiensa kontrollissa siihen asti, että hän itse on riittävän kypsä itsenäiseen toimintaan. Tämä ei modernissa yhteiskunnassa ole itsestäänselvyys. Löyhät perhesiteet ja aikaisin kotoa muuttaminen vähentävät vanhempien mahdollisuutta tukea nuorta. Myös yhteiskuntamme tapa ihannoida aikaista itsenäisyyttä sysää nuoren harteille hyvin aikaisin velvollisuuden tehdä pitkälle kantavia päätöksiä. Samaa aikaan neurotiede osoittaa, että hän on vielä kypsyttömän ottamaan tätä vastuuta.

6.6 Yhteiskunnan myötävaikutus

Teemoina velkaa (luku 6.3) ja yhteiskunnan myötävaikutusta on hyvin hankala erottaa toisistaan. Ne ovat voimakkaasti kietoutuneet toisiinsa, ja kokonaiskuvan tulkinta riippuu siitä, mikä on valittu tapa katsoa asiaa. Yhteiskunnan myötävaikutus nuorten aikuisten ongelmiin on kuitenkin tärkeää nostaa esille, sillä havaintojeni perusteella yhteiskunnan vaikutusta ei voi sivuuttaa. Yhteiskunta toimii mahdollistajana ja yhtenä taustavaikuttajana nuorten aikuisten talousongelmissa. Tämä vaikutus ilmenee usein velkaantumisenä.

Länsimaiseen elämäntapaan kuuluu keskeisesti menestyneen elämäntavan näyttäminen ja kunnioittaminen. Tähän elämäntapaan kuuluu rahan käyttö ilman huolta seuraamuksista, sekä viimeisimmän, ja usein myös kalliin, muodin ja teknologian massakulutus. Tämä vaikuttaa väistämättä nuoriin aikuisiin. Se luo painetta käyttää rahaa, jota heillä ei ole. Tämä puolestaan luo painetta kustantaa korkeampi elintaso lainalla.

”Taloushallintakysymys on suoraan sanottuna täysin hukassa kun maailma syöttää sitä mielikuvaa että tässä yhteiskunnassa ei pärjää jos sulla ei oo älypuhelinta, ei oo sitä, ei oo tätä.”

Muutama vuosi sitten pienlainat eli pikavipit olivat yhteiskunnallisen keskustelun keskipisteessä. Vielä tuolloin pikavippejä sai erittäin helposti ja niihin liittyi muun muassa hyvin korkeat korot. Tämä johti erityisesti ilman säännöllisiä tuloja olevilla nuorilla suuriin taloudellisiin vaikeuksiin. Joissain tapauksissa pikavippejä käytettiin myös jo olemassa olevan velkaongelman paikkaukseen, mikä johti vain velkaongelman syventymiseen ja pahentumiseen. (Talousvaliokunta 2012, 4.) Pikavippejä käytettiin erityisesti heräteostoksiin ja elintason ylläpitämiseen.

Velkaongelmien kasvun seurauksena kuluttajansuojalakiin, lakiin eräiden luotonantajien rekisteröinnistä ja korkolakiin jouduttiin tekemään muutoksia. Muutokset astuivat voimaan kesäkuussa 2013. (Eduskunta 2013.) Kansankielellä tätä uudistusta kutsuttiin termillä pikavippilaki. Vaikka lakimuutokset korjasivat pahimmat ylilyönnit, se ei ratkaissut koko ongelmaa. Edelleenkin työntekijät kohtaavat pienlainoja ottaneita nuoria aikuisia. Ajan myötä pienlainat ovat

normalisoituneet osaksi yhteiskuntaamme. Tästä todisteena esimerkiksi niiden runsas markkinointi.

”Pikavipeistä on kovasti toivotettu ja paukutettu että älkää ottako ne on vaarallisia. Mutta sitten se kuva minkä media luo niistä. Iltasella katot telkkaria niin joka ikisellä mainoskatkolla tulee ”lainaa arjen pieniin yllättäviin hankintoihin”. Annetaan ymmärtää, että se on ihan normaalia että kun sulle tulee pikku lomamatkan tarve tai remontin tarve, niin se raha otetaan sillä.”

”Pikavippejä on äärettömän yksinkertaista saada ja mainoksia pursuaa joka suunnalta.”

Yhteiskuntamme myös korostaa positiivisia arvoja, kuten kouluttautumista. Joissain tapauksissa tämä toimii myös nuorten aikuisten elämää haittaavana tekijänä. Työntekijöiden eteen oli tullut myös tapauksia, joissa huonosti toimeentulevien nuorten aikuisten ongelmat olivat pahentuneet sen vuoksi, että he yrittivät osallistua normaalisti mukaan yhteiskuntaan. He joutuivat hankkimaan tuloihin suhteutettuna kallista teknologiaa voidakseen asioida viranomaistahojen kanssa tai kyetäkseen opiskelemaan ammatin.

”Myös viranomaistoiminta ja verkostotoiminta vaatii sen [tietokoneen], kaikki pitää tehdä nykyään sähköisesti. Ja se on ihan höpöhöpö kun sanotaan että onhan kirjastossa netti. Se ei oikein tuolla jossain syrjemmällä niin kauheasti palvele.”

”Jopa asioitten hoitaminen vaatii teknologiaa ja ihan uusinta uutta sellaista että jaksaa pyörittää ohjelmia.”

Muun muassa Pelastakaa Lapset Ry (2017) on kiinnittänyt tähän huomiota. Heidän selvityksensä mukaan vähävaraisuus on suuri syy toisen asteen koulutuksen lopettamiselle tai aloittamatta jättämiselle. Jopa neljännes keskeyttäneistä on kertonut rahapulnan olevan taustalla vaikuttavana tekijänä. Sen on havaittu myös vaikuttavan nuoren aikuisen valintoihin opiskelupaikan suhteen tai jopa viivyttävän valmistumista. Toisen asteen tutkinto saattaa koulutuksen aikana tulla maksamaan useita tuhansia euroja. Nuorella aikuisella ei välttämättä ole mahdollisuuksia maksaa näitä summia. Erityisesti maksaminen on vaikeaa silloin, kun tulot menevät kokonaan päivittäiseen selviytymiseen eikä hänellä ole läheisverkostoa, joka voisi auttaa.

6.7 Stigman pelko

Kuten luvussa 5.6 totesin, länsimainen yhteiskunta on hyvin kulutuskeskeistä. Samalla se ei kuitenkaan kohtele hyvin niitä, jotka epäonnistuivat pyrkimyksissään ylläpitää korkeaa elintasoa. Yhteiskunta suhtautuu hyvin negatiivisesti talousongelmaisiiin, mikä toimii jopa pelotteena avun hakemiselle (Majamaa & Rantala 2016, 53). Talousvaikeuksiin liittyvä stigma ja häpeä sekä se, miten ne estävät avun hakemisen nousivat haastatteluissa selkeästi esille. Vaikka aiheen esiintyvyyttä ei voida pitää yllättävänä, oli ilmiön voimakkuus ja merkittävyys yllättävä tieto.

Aineiston perusteella voidaan esittää, että jopa pitkään kestänyt ja luottamuksellinen yhteistyösuhde ei takaa, että nuori aikuinen kertoo omatyöntekijälleen talousongelmista avoimesti. Nuorten aikuisten taipumus piilotella tai vähätellä ongelmien todellista laajuutta nousi esille usean eri tahon kautta.

”Mullakin asiakas kärehti vasta sitten kun äiti meni sen luona käymään. Sieltä oli sähköt katkaistu. Se oli ollut jo useammin viikon pimeässä kämpässä. Mutta kun ei kehtaa kenellekään tunnustaa. Tietysti turha enää äidille sanoa mitään, kun äiti tulee pimeeseen asuntoon. Mutta se pääsee just sen häpeän kautta noin pitkälle.”

Talousongelmien peittely tai kaunistelu aiheuttaa yllättäviä tilanteita. Tätä kautta aiheutuu työntekijöille myös paljon ylimääräistä työtä. Mutta merkittävämpää on mielestäni piilottelun aiheuttama luottamuspula, jota työntekijä saattaa tuntea nuorta kohtaan.

”Monesti ne ongelmat eivät tule meille työntekijöille välttämättä heti näkyviin, sitä on saattanut kertyä ja kasautua jo jonkun verran ennen kuin päästään kartalle siitä missä oikein mennään.”

Stigmatisoitumisen pelko asettaa myös matalan kynnyksen ja ennaltaehkäisevien palveluiden soveltuvuuden tarkasteltavaksi. Jos nuoret aikuiset eivät kykene kertomaan talousongelmistaan edes omatyöntekijöilleen, miten voidaan olettaa heidän kertovan niistä matalan kynnyksen palveluissa juuri tapaamalleen työntekijälle?

On tärkeää mainita, että stigman pelko liittyi erityisesti talousongelmien kasautumiseen siihen pisteeseen, että nämä estävät ja haittaavat normaalia elämää huomattavasti. Häpeällistä ei ole rahojen loppuminen kesken kuukauden tai toimeentulotuen hakeminen, se on osa normaalia arkea, jossa osa nuorista aikuisista elää.

6.8 Olemassa olevien tukikeinojen riittämättömyys

Haastatteluissa kerrottiin esimerkkitapauksia, joissa siitä huolimatta että nuori aikuinen oli jo saatu avun piiriin, tämän talousongelmat olivat ehtineet kärjistyä siihen pisteeseen, että työntekijöiden interventioilla ei enää saatu estettyä maksuhäiriömerkintää tai ulosottoa. Koettiin, että järjestelmän joustavuus ei aina riitä talousongelmien asiakaslähtöiseen käsittelyyn, ja nuorten kärsimät seuraamukset tehdyistä virheistä ovat suhteettoman suuria.

”Onhan nää talousasiat sellaisia ketjureaktioita, alkaa sellaiset isot palikat kaatuun niin vaikea on pysäyttää sitä efektiä.”

Erityisen ikävinä koettiin tilanteet, joissa nuori aikuinen oli jo osittain saanut elämänsä järjestykseen, kunnes perintäyhtiö tai viranomainen alkoi vaatia velkojen välitöntä hoitamista. Esimerkkeinä näistä ovat jäykät ja joustamattomat velkojen takaisinmaksusuunnitelmat, tilannetta ymmärtämättömät perijät ja jo käynnistynyt käräjäoikeuden prosessi. Useasti tämä joustamattomuus riitti lannistamaan nuoren aikuisen ja keskeyttämään hyvin alkaneen kuntoutumisen. On asiallista kysyä: Kuinka moni nuori aikuinen olisi onnistunut välttämään syrjäytymisen, jos yhteiskunta toimisi joustavammin ja pehmeämmin ratkaistessaan pitkään kestäneitä talousongelmia?

Ilmeni myös tapauksia joissa sama nuori aikuinen oli joutunut toistuvasti takaisin avun ja tukitoimien piiriin. Suomen Asiakastieto Oy:n (2017c) mukaan maksuhäiriörekisteriin päätyvien ihmisten määrä on laskenut, vaikka samalla maksuhäiriömerkintöjen kokonaismäärä on kasvanut. Tästä voidaan päätellä maksuhäiriömerkintöjen keskittyvän yhä enemmän ihmisille, joilla on jo ennestään yksi tai useampi merkintä. Tämän tiedon valossa velkaantumisen noidankehän katkaiseminen nousee hyvin keskeiseen asemaan.

”Paljon on niitä surullisia kokemuksia siitä et tehdään iso työ. Kaikki saadaan järjestykseen ja on talousasiat kunnossa. On selkeät maksusuunnitelmat. Oikeasti rahaa jää vielä käytettäväksi ja kaikki hyvin. Sitten tietysti kun ei tarvi palvelua, ne häviää tuonne. Vaikka yrittää soittaa että miten menee, ei vastata kun ei oo tarvetta. Sitten menee se kolmesta kuukaudesta puoleen vuoteen tai vuoteen. Nuori soittaa ”Moi voitaisko nähä?”, ”Joo, mikäs on homman nimi?”. On ajauduttu aivan samaan tilanteeseen, monta kertaa vielä tuplana.”

Esimerkin kaltaiset tapaukset ovat poikkeuksellisen traagisia. Nuoren aikuisen auttamiseksi on saatettu käyttää usean ihmisen työpanosta ja satoja työtunteja. Samalla tämä vaikuttaa myös nuoren aikuisen itsetuntoon heikentävästi. Hän on joutunut toistuvasti kohtaamaan epäonnistumisen samassa asiassa. Asiassa on mielestäni myös työntekijöillä peiliin katsomisen paikka. Toistuvat epäonnistumiset samankaltaisissa tilanteissa viittaavat puutteisiin työtavoissa ja menetelmissä, jolloin ne eivät täysin vastaa asiakkaiden tarpeita.

”Selkeästi ne meidän ohjaustoimenpiteet, se prosessi et ne asiat hoidetaan, ei oo pitkäkestoisia, se ei oo kantava.”

7 TALOUDENHALLINNAN RYHMÄ

7.1 Ryhmän suunnittelu

Taloudenhallinnan ryhmän tavoitteena oli opettaa asiakkaille omaan talouteen liittyviä taitoja ja suunnitelmallista elämistä. Valitsin keskeisiksi ryhmässä opettaviksi taidoiksi Atkinson ym.(2006, 10–11) mukaisesti rahankäytön hallinnan, tulevaan varautumisen, oikeiden valintojen tekemisen ja avun hakemisen kynnyksen madaltamisen. Tutkimukseni tulosten avulla sain myös kohdennettua ryhmän sisällön tarkemmin vastaamaan havaittuja ongelmakohtia, näin sain muodostettua neljä teemaa joiden avulla aloin suunnittelemaan ryhmän sisältöä, valitut teemat olivat oman talouden budjetointi, velka, korko ja luottotiedot, laskut ja miten toimia jos rahat eivät riitä.

Ryhmän suunnittelussa oli ratkaistava seuraavat asiat: kohderyhmä, osallistujien määrä, avoin vai suljettu ryhmä, kesto, osallistumisvelvollisuus, struktuuri, sääntöjen joustavuus, järjestämisajankohta ja paikka. Myös ryhmän legimitetti eli hyväksyttävyyys on tärkeää tämä tarkoittaa että yksi tai useampi orga-

nisaatio on hyväksynyt ryhmän toiminnan, käytännössä tämä toteutui automaattisesti opinnäytetyön tilaajaorganisaatioiden kautta. (Doel & Sawdo 2001, 73 – 73; Louhela 2015, 68–69).

Koska ryhmässä käydään lävitse arkoja yksityiselämään liittyviä asioita, ja tavoitteena on myös oppia jotain, uutta oli suljettu pienryhmä käypä toteuttamismuoto. Ryhmän pituuteen ja toteuttamisajankohtaan piti mielestäni kiinnittää erityistä huomiota, Jouttimäki (2011, 125–126) kirjoittaa, että nuorelle joka kärsii elämähallinnan ongelmista, jo ryhmään tuleminen tai siitä kiinnostuminen saattaa olla erittäin iso asia. Päätin ryhmän kestävän yhteensä viisi kertaa, ja ryhmä kokoontuisi kerran viikossa. Koska toteutin ryhmän yksin, oli asiakasmäärä valittava niin että ryhmä on hallittavissa, itse koin että ehdoton maksimi on kuusi henkeä. Sen varalta että kaikki osallistujat eivät saapuisi ryhmään, on viisasta ottaa mukaan pari ylimääräistä asiakasta. Näin ollen lopulliseksi ryhmän kooksi päätin kuudesta kahdeksaan henkeä.

Ryhmään osallistujien etsimisessä taloudenhallinnan ryhmän mainosta (Liite 1) levitettiin laajalle verkostolle, ryhmästä tiedotettiin muun muassa kunnan sosiaalityötä, perhetyön ryhmiä, tukikeskus Villa Jensenia, koulukuraattoreita, etsivää nuorisotyötä, velkaneuvontaa sekä nuorisopsykiatrian poliklinikkaa. Asiasta kiinnostuneet nuoret aikuiset ohjattiin ilmoittautumaan ryhmää varten perustettuun sähköpostiosoitteeseen.

Ryhmä oli suunniteltu lyhytkestoiseksi ja tätä myötä sen vaikuttavuus ei välttämättä ole suurta. Kuitenkin lyhytkestoinen mutta toimiva ryhmä voi toimia herättävänä tekijänä asiakkaalle, ollen motivoivana voimana oman elämän haltuunottamiseksi. (Jouttimäki 2011, 125.) Ryhmää ei kannattanut venyttää liian pitkäksi, sillä se saattaisi vähentää asiakkaiden motivaatiota osallistua, näin oli viisaampaa keskittyä vain muutamaan perusasiaan oman talouden hallinnassa. Jokainen ryhmäkerta kesti 90 minuuttia jonka aikana oli yksi tai kaksi taukoa. Myös kellonaika oli mietittävä huolella, aamut saattavat olla nuorille hankalia ja iltaisin heillä voi olla mielekkäämpää tekemistä.

Päätin rakentaa materiaalin diamuotoon hyödyntäen PowerPoint -ohjelmaa. Suunnittelussa huomion myös mahdollisuuden hyödyntää materiaalia ilman diojen esittämistä, materiaalin voi esimerkiksi tulostaa osallistujille tai käyttää

puhtaasti ohjaajan tukena keskusteleavassa ryhmässä. Pyrin myös tekemään ryhmästä mahdollisimman osallistavan, käytännön tasolla tämä näkyi painottamalla ryhmäkeskusteluita ja käytännön harjoitteita sekä pitämällä ohjaajan luennoinnin mahdollisimman vähäisenä. Sisällön tuottamiseen apuna käytin lisäksi talouden hallintaan liittyviä käytännön oppaita *Erilainen ote omaan talouteen* (Havia, Lapplainen & Rinta-Loppi 2014) sekä *Raha-asiat, yksityistalouden opas* (Talousneuvonnan yhteistyöryhmä 2004).

Ryhmän jälkeen kaikki ryhmässä käytetty aineisto kasattiin työkirjaksi, työkirjaa hyödyntämällä tilaajat voivat tulevaisuudessa vetää taloushallinnan ryhmän uudestaan tai hyödyntää sen materiaalia haluamallaan tavalla. Työkirjan yhteyteen kirjoitin lisäksi ohjaajan oppaan jossa selostettiin jokaisen dian tarkoitus sekä ehdotetaan toimintamalleja, liitteenä on lisäksi kaikki materiaali sähköisessä muodossa. Valmiit työkirjat luovutetaan tilaajille yhdessä valmiin opinnäytetyön kanssa.

7.2 Ryhmän toteutus

Ryhmä toteutettiin 11.5–5.6.2017 välisenä aikana. Ryhmäkertoja oli suunnitellusti yhteensä viisi kertaa ja yksi kerta kesti taukoineen 90 minuuttia. Ryhmän pitopaikaksi oli valittu Kotkan kaupunginkirjaston Einon kammari.

Ryhmää kohtaan osoitettiin sosiaalialan ammattilaisten suunnalta suurta kiinnostusta etukäteen, jo haastatteluita tehtäessä tarve ryhmälle tuli selkeästi ilmi. Ryhmään ilmoittautui yhteensä viisi nuorta aikuista, kaikille ilmoittautuneille lähetettiin vahvistusviesti ryhmään pääsemistä. Vuorokautta ennen ensimmäistä ryhmäkertaa lähetin vielä muistutuksen ryhmän ajankohdasta ja paikasta, tämän viestin jälkeen yksi nuorista aikuisista perui osallistumisensa ryhmään.

7.2.1 Ensimmäinen kerta

Neljästä jäljelle jääneestä osallistujasta lopulta vain yksi nuori aikuinen osallistui ryhmään, myös toinen osallistuja kävi ryhmätilassa, mutta poistui samantien ilmoittamatta syytä lähdölleen. Kaksi nuorta jäi kokonaan saapumatta eivätkä he ilmoittaneet poissaolostaan. Ryhmään jäänyt nuori oli halukas ja motivoitunut aloittamaan ryhmän, hän koki omat taitonsa puutteellisiksi ja arveli

ryhmän hyödyttävän häntä. Nuoren kanssa sovittiin että pienestä osallistujamäärästä huolimatta ryhmä toteutuu suunnitellusti.

Ryhmäkerralla käsiteltäviä asioita oli ryhmän pohjustus, tutustuminen sekä herätedokumentin katsominen ja siitä keskustelu. Ryhmäkerta avattiin käymälällä lävitse ryhmän tarkoitus ja eri ryhmäkertojen sisältö. Tämän jälkeen katsoimme herätteeksi dokumentin *Kohtalona ikuinen perintä*, dokumentin jälkeen keskustelimme dokumentin herättämistä ajatuksista, jopa yhdellä osallistujalla dokumentista oli herännyt hyvin paljon erilaisia mietteitä ja ajatuksia. Tästä siirryimme keskustelemaan niistä asioista joita nuori itse koki talouden hallinnassa haastaviksi ja vaikeiksi, alkuperäinen suunnitelma oli käydä keskustelut ensin pareittain tai pienryhmissä ja tämän jälkeen käydä mietteet lävitse koko ryhmän kesken, mutta koska alkuun varattu leikkimielinen esittäytyminen jäi pitämättä eikä ryhmäkeskustelua voitu luonnollisesti käydä, lopeimme ryhmäkerran etuajassa.

Havaintoni ensimmäisestä ryhmäkerrasta olivat seuraavat: Dokumentin katsominen ryhmän alkuun oli hyvä idea ja dokumentti oli valittu hyvin, se herätti monipuolisesti ajatuksia ja pohdintaa. Ajankäyttö oli arvioitu sopivaksi, jos esittäytyminen ja pari- tai ryhmäkeskustelut olisi toteutuneet koko 90 minuuttia olisi tullut käytettyä.

7.2.2 Toinen kerta

Ennen toista ryhmäkertaa lähetettiin ensimmäisestä ryhmäkerrasta ilmoittamatta poissaolleille uusi muistutusviesti ryhmästä. Jälleen vain yksi nuori aikuinen saapui paikalla.

Tämä ryhmäkerta toteutettiin osittain yhteistyössä sosionomiopiskelijoiden Häkämies, Maskulin & Hulkkonen kanssa. He tulivat ryhmään peluuttamaan heidän itse suunnittelemaansa *Itsenäistyvän nuoren ensiasunto*-peliä, peliä pelannut nuori koki pelin mielekkäänä ja ajatuksia herättävänä. Pelin jälkeen ryhmää jatkettiin ennalta päätetyn teeman mukaisesti. Esittelin jälleen lyhyesti mihin loppuaika käytetään.

Ryhmäkerran teema oli oman talouden budjetointi. Ryhmäkerralla painotettiin pienellä budjetilla elämistä, harkinnan merkitystä hankintoja tehdessä ja budjetin laatimisen periaatteita. Avasin aiheen esittämällä osallistujalle joukon hänen omaan rahankäyttöön liittyviä kysymyksiä. Tämän jälkeen keskustelimme rahankäytön hallinnasta ja hankittavien asioiden asettamisesta tärkeysjärjestykseen, näiden tarkoituksena oli herättää tietoisuus käytettävissä olevan rahan rajallisuudesta ja jokapäiväisten tietoisien valintojen merkityksestä. Tästä siirryimme tarkastelemaan miten oma henkilökohtainen budjetti laaditaan, tässä vaiheessa ei vielä käyty keskustelua aiheesta. Kun koko budjetin laatiminen oli käyty lävitse, kävimme hetken keskustelua aiheesta, oman talouden budjetointi herättikin runsaasti kysymyksiä ja keskustelua, lopuksi kävimme lävitse vaihtoehtoisia toimintatapoja säädellä kulutusta siinä tapauksessa jos budjetointi koetaan vaikeaksi tai työlääksi. Ryhmän jälkeen lähetin osallistujalle sähköpostin välityksellä linkkejä erilaisiin budjetointisovelluksiin.

Havaintoni ryhmäkerrasta olivat seuraavanlaisia: Sisältöä oli liikaa yhdelle ryhmäkerralle, tämän vuoksi loppupään asioita ei voitu käydä niiden ansaitsemalla perusteellisuuudella lävitse. *Itsenäistytävä nuoren ensiasunto*-peli vei sille suunnitellun ajan, joten tästä ei koitunut ongelmia. Ongelmaksi muodostui loppupuoliskon materiaali, rahankäyttöön liittyvät kysymykset eivät täysin sovineet käsiteltävään teemaan ja niiden läpikäynnissä meni liikaa aikaa. Toinen havaintoni oli suunnittelemani materiaalin hyvä soveltuvuus yksilöohjaukseen.

Ryhmän jälkeen ryhmään osallistunut nuori aikuinen esitti toiveen, että jos seuraavalla ryhmäkerralla hän olisi edelleen ainoa osallistuja, niin hän haluaisi koko loppuryhmän toteutettavaksi saman viikon aikana. Tämä aikataulujen uudelleenjärjestely oli mahdollista myös omien aikataulujeni puitteissa. Nuoren aikuisen kanssa sovittiin, että jos viikon päästä ei muita osallistujia saavu paikalle, niin loput ryhmäkerrat käydään lävitse nopeutetulla aikataululla.

7.2.3 Kolmas kerta

Ennen tätä ryhmäkertaa lähetettiin vielä kerran muistutus ryhmästä. Jälleen kerran vain yksi nuori saapui paikalle. Kuten olin sopinut edellisellä kerralla tämän nuoren kanssa, pidimme kolmannen, neljännen ja viidennen ryhmäkerran peräkkäisinä päivinä.

Kolmannen ryhmäkerran teemana oli velka, korko ja luottotiedot. Tämän ryhmäkerran aiheen käsittely aloitettiin keskustelemalla auki teemaan oleellisesti liittyviä termejä, esimerkiksi laina, velka ja korko, keskusteluissa painotettiin lainoihin liittyviä yleisimpiä riskikohtia, esimerkiksi useiden pienten lainojen suurta kuormittavuutta, korkean koron riskejä ja osamaksujen periaatteita. Ryhmäkerralle oli myös suunniteltu käytännön harjoitus, harjoituksessa leikki-rahojen avulla laskettiin korkoja sekä havainnollistettiin miten pienistä puroista kertyy helposti suuri virta.

Havaintoni ryhmäkerrasta olivat seuraavanlaisia: Teemaa lähestyttiin liian vaikeasti ja teknisesti, aihetta olisi pitänyt lähestyä konkreettisemmin ja paremmin ajateltujen esimerkkien kautta. Harjoite oli onnistunut ja konkretisoinnin avulla teeman käsitteitä oli helppo visualisoida. Suullisen palautteen perusteella toivottiin lisää tietoa säästämisestä ja käytännön ohjeita velanoton välttämiseksi.

7.2.4 Neljäs kerta

Ryhmäkerran teemana olivat laskut. Tämä ryhmäkerta aloitettiin käymällä lävitse laskun koostumus, tutustuimme muun muassa viitenumeroiden ja muiden merkittävien tietojen sijaintiin ja merkitykseen. Tämän jälkeen kävimme kuvitteellisen laskun kanssa konkreettisesti havainnollistaen lävitse, mitä tapahtuu jos laskun jättää maksamatta, mitä lisäkuluja siitä kertyy ja mitä seuraamuksia on jos laskun jättää toistuvasti maksamatta. Ryhmäkerran harjoite oli erotella suuresta määrästä laskuja tärkeimmät, uusimmat ja ne mitkä on maksettava pois.

Omien havaintojeni perustella tämän ryhmäkerran sisältö oli onnistunut erinomaisesti. Myös suullinen palaute tältä kerralta tuki havaintojani. Aikataulutus eteni suunnitellusti ja kokonaisuus oli selkeä ja looginen. Harjoite oli onnistunut.

7.2.5 Viides kerta

Viimeisen ryhmäkerran aihe oli miten toimia jos rahat eivät riitä. Käsiteltävät teemat liittyivät säästäväisyyteen, miten saada rahat riittämään ruokaan, miten

toimia jos ei kykene maksamaan laskuja ja miten toimia jos huomaa ajautuneensa vakaviin taloudellisiin vaikeuksiin. Tämän jälkeen käsiteltiin yleisimpiä yhteiskunnan tukia, sekä käytiin lävitse toimeentulotukijärjestelmää.

Omien havaintojeni perusteella ryhmäkerran sisältö ei jättänyt paljoa tilaa vapaalle keskustelulle ja pohdinnalle. Myös osa dioista oli vaikeasti selitettäviä. Sisältöä on tämän perusteella suunniteltava avonaisemmaksi sekä selkiytettävä ongelmakohtissa. On myös paikallaan jakaa tämän ryhmäkerran materiaali kahteen osaan joista toinen käsittelee säästäväistä elämää ja toinen tukia ja avun hakemista. Pyydetty suullinen palaute ryhmäkerrasta tuki mielteitäni.

7.3 Palaute ja pohdinta ryhmästä

Taloudenhallinnan ryhmästä kerättiin aktiivisesti palautetta, palautetta kerättiin suullisesti jokaisen ryhmäkerran jälkeen ja ryhmän loputtua palautetta pyydettiin kirjallisen palautelomakkeen avulla (Liite 2). Palautteen käsittelyssä piti ottaa huomioon että ryhmään osallistui vain yksi henkilö, tämä vaikuttaa oleellisesti palautteeseen, sillä kaksinkeskinen asiakassuhde muodostuu erilaiseksi kuin asiakassuhde ryhmän ja ohjaajan välillä, tämä voi esimerkiksi vaikeuttaa negatiivisen palautteen antamista.

Suullinen ja kirjallinen palaute ryhmästä oli positiivinen. Osallistuja koki ryhmän kohottaneen kohtalaisesti hänen kykyään hallita talouttaan, herättäneen hänet pohtimaan omaa taloudellista tilannettaan ja kiinnittämään enemmän huomiota rahankäyttöön. Osallistuja koki saaneensa paljon neuvoja oman talouden hallintaan ja riskien tunnistamiseen. Käsitellyt teemat koettiin hyviksi ja ryhmään osallistuminen mielekkääksi. Kirjallisia parannusehdotuksia ryhmän sisältöön ei saatu, suullisia parannusehdotuksia saatiin yksittäisten ryhmäkertojen yhteydessä. Parannusehdotukset koskivat pääsääntöisesti käsiteltävänä olevan aiheen tarkentamista ja selkiyttämistä, lisäksi säästämiseen keskittyvää sisältöä toivottiin enemmän.

Oman arvion ja palautteen perusteella ryhmän sisältöä voidaan pitää hyvin suunniteltuna. Materiaali tuki ryhmäläisen oppimista ja se oli pääosin laadittu selkeästi, palautteen perusteella materiaalia voitiin hioa edelleen entistä selkeämmäksi.

Osallistuja-aktiivisuuden näkökulmasta ryhmä oli pettymys, aktiivisesta ilmoittautumisesta huolimatta vain yksi nuori aikuinen saapui ryhmään. Yksi selittävä tekijä tähän on omasta mielestäni ryhmän avoimuus. Asiakasryhmän pitäminen laajana ja toteutuksen pitäminen hyvin avoimena oli tietoinen riski joka tässä tapauksessa kostautui, rajaamalla ryhmän fokusta kapeammaksi, tai kohdistamalla sen vain tietyn toimintapisteen asiakkaille, olisi osallistujamäärä saatu ehkä suuremmaksi. Samalla olisi uhrattu ryhmän avoimuus ja osa sen vapaaehtoisuudesta, tämä olisi ollut kompromissi jota en ollut valmis tekemään.

Osaltaan osallistujakadossa näkyy myös kohderyhmän haastavuus. Jos puutteita omissa taidoissa ei tunnusteta tai myönnetä, tai jos motivaatio osallistumiseen on matala, miten matalan kynnyksen palveluilla voidaan oikeastaan auttaa ongelmia ennaltaehkäisevästi?

Myös tutkimuksessani esiin nousutta stigman pelon vaikutusta ei voida sulkea pois, erityisesti kun ryhmän pitopaikka oli Kotkan pääkirjastossa lähellä nuorten vapaa-ajanviettopaikkoja, pelko leimautumisesta toimisi näin tehokkaana avun hakemisen estäjänä.

8 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyön aiheen vuoksi tutkimus- ja ammattieettisen toiminnan merkitystä ei voi korostaa liiaksi. Pyrin huomioimaan eettisen toiminnan opinnäytetyöni prosessin jokaisessa vaiheessa.

Tieteellinen tutkimus voi olla eettisesti hyväksyttävää ja luotettavaa, sekä sen tulokset uskottavia vain, jos tutkimus kokonaisuudessaan on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Hyvä tieteellinen käytäntö muodostaa osan tutkimusorganisaation, yliopiston tai ammattikorkeakoulun laatu-järjestelmää. Hyvän tieteellisen käytännön keskeisiä lähtökohtia ovat muun muassa tutkimuksen rehellisyys, huolellisesti ja tarkasti toteutettu tutkimustyö sekä tulosten asianmukainen käsittely ja analysointi. Hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta vastuu on ensisijaisesti tutkijalla itsellään. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6–7.)

Myös sosiaalialan eettiset arvot ja ohjeet muodostavat tärkeän osan oppinäytetyön eettisyyttä. Sosiaalialan eettiset ohjeet ohjaavat ammatillista toimintaa ja päätöksentekoa, tärkeimpien joukossa ovat asiakkaan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, asiakkaan osallisuuden lisääminen sekä asiakkaan kokonaisvaltainen huomioiminen, samoin luottamuksellisuus ja yksityisyyden suojan varmistaminen ovat olennainen osa ammattieettistä toimintaa. (Talentia 2017, 7–41.)

Opinnäytetyöstä oli tehty sopimukset toimeksiantajien, koulun sekä tutkimuksen tekijän kesken. Tutkimuksen toteutukseen oli saatu tutkimuslupa Kotkan kaupungilta (Liite 3).

Erityisesti panostin salassapito- ja vaitiolovelvollisuuden toteutumiseen. Kaikki opinnäytetyöhön liittyvät haastattelut suoritettiin anonymisti, anonymiteetti huomioitiin myös ryhmään osallistujien suhteen. Olen ehdottoman varma että tämä anonymiteetti ei missään vaiheessa vaarantunut. Käsittelin kaikkea tutkimukseen liittyvää materiaalia siten, että olin ainoa henkilö jolla oli pääsy tähän aineistoon, elektroninen materiaali säilytettiin salasanalla suojattuna ja paperilla ollut materiaali tuhottiin heti kun se oli käynyt opinnäytetyön kannalta tarpeettomaksi, opinnäytetyön valmistuttua kaikki elektroninen materiaali tullessaan hävittämään pysyvästi.

Ryhmän ohjauksessa kiinnitin erityishuomiota asiakastyön eettisyyteen. Erityisesti panostin asiakkaan kohtaamiseen ja hänen kanssaan yhteistyössä toimimiseen, vältin tietoisesti auktoriteetti- tai asiantuntijaroolin käyttöä ja panostin toiminnassani yhteistyöhön ja yhdessä toimimiseen.

Materiaalin tulkinnassa pyrin huomioimaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistuksen (2012, 6-7) ja niinpä käytin runsaasti aikaa aineiston huolelliseen analysointiin varmasti oikeiden johtopäätösten tekemiseksi. Uskon että johtopäätökseni ja tulkintani aineistosta ovat paikkansapitäviä.

Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa on huomioitava sen validiteetti ja reliabiliteetti. Tutkimuksen validiteetti eli pätevyys ilmaisee miten hyvin tutkimukseen valitut menetelmät mittaavat tutkittavaa ilmiötä sekä tulosten mielek-

kyyttä ja käyttökelpoisuutta. Eli toisin sanoen, mitattiinko tutkimuksen avulla juuri sitä mitä haluttiin selvittää ja olivatko johtopäätökset oikeita. Reliabiliteetti eli luotettavuus kertoo miten luotettavasti ja toistettavasti tutkimuksen tulokset ovat toistettavissa, eli voidaanko tutkimus toistaa myöhemmin uudestaan ja olettaa että tulokset ovat samankaltaiset. (Hirsjärvi ym. 2009, 231–233.)

Tutkimukseni validiteetin arvioin hyväksi. Mielestäni valitut työmenetelmät palvelivat tutkimuksen tarkoitusta ja saadut tulokset ovat käyttökelpoisia ja loogisia. Validiteettiin vaikuttaa heikentävästi vähäinen kokemukseni laadullisen tutkimuksen järjestämisestä, tämä esti minua havaitsemasta ajoissa puoliaivoimeen teemahaastatteluun liittyviä kompastuskiviä. Materiaalia litteroidessani havaitsin, että ajoittain haastatteluissa ajauduttiin aiheesta hieman sivuun mitä kautta hukattiin arvokkaita minuitteja. Jälkiviisaana kaipasin itseltäni tiukempaa ja aktiivisempaa haastattelijan roolia, tämä olisi parantanut materiaalin laatua.

On syytä pohtia myös kuuluiko tutkimuksessa myös nuorten oma ääni. Työntekijähaastatteluiden lisäksi nuorten aikuisten omiin mielipiteisiin ja näkökulmiin kohdistunut kysely olisi voinut tuoda mukanaan uutta ja arvokasta tietoa myös heidän omasta näkökulmastaan. Tämä sisältyi alkuperäiseen tutkimussuunnitelmaan, mutta resurssien ja ajan puutteen vuoksi tästä jouduttiin luopumaan.

Tutkimukseni reliabiliteetin arvioin korkeaksi. Tutkimuksen toteutukseen oli valittu laajasti käytössä olevia menetelmiä ja aineistossa nousi selkeästi esille tietyt teemat. Mielestäni tutkimukseni kuvaa hyvin talousongelmien ilmene-
mismuotoja Kotkassa. Uskoakseni jos tutkimus toistetaan, ovat saadut tulokset hyvin samankaltaisia omieni kanssa. Esitän myös että tutkimukseni tulokset ovat yleisellä tasolla yleistettävissä laajemmin. Johtopäätöstäni tukee tulosten samansuuntaisuus muiden samasta aiheesta tehtyjen tutkimusten kanssa. Yleistettäessä on tärkeää myös huomioida jokaisen kaupungin ominaispiirteet jotka vaikuttavat talousongelmien ilmenemiseen. Esimerkiksi kaupungin työttömyysaste, koko tai vaikkapa kolmannen sektorin toimijan olemassaolo vaikuttavat jokainen omalla tavallaan joko positiivisesti tai negatiivisesti.

Jos nyt toistaisin opinnäytetyöni uudelleen tekisin laadun parantamiseksi monta asiaa eri tavalla. Näistä tärkeimpänä rajaisin työn laajuuden helpommin hallittavaksi kokonaisuudeksi, nyt toteutettu tutkimus yhdistettynä toiminnalliseen ryhmään oli valtava urakka joka vaati runsaasti, ehkä jopa liikaakin, aikaa ja resursseja yhdeltä ihmiseltä. Uudelleen tehtynä puolittaisin työn kahtia eri tekoille, ensimmäinen puolikas käsittelisi tällöin pelkästään työn tutkinnallisen osuuden ja toinen puolikas keskittyisi pelkästään toiminnalliseen opinnäytetyöhön, näin molempien töiden laatu olisi todennäköisesti korkeampi. Nyt jouduin tekemään omasta mielestäni liikaa uhrauksia ja kompromisseja tutkimukseen käytettävien resurssien ja ryhmän suunnitteluun ja toteutukseen käytettävien resurssien välillä, mikä omasta mielestäni se näkyy valmiin työn laadussa. Panostaisin myös enemmän laadullisen tutkimuksen haastattelumenetelmien harjoitteluun ja sisäistämiseen, kiinnittäisin lisäksi enemmän huomiota haastattelurunkoon ja teemakysymyksiin, ihanteellisessa tapauksessa olisin suorittanut ennakkoon harjoitteluhaastattelun sudenkuoppien löytämiseksi. Näin toimimalla olisin välttänyt osan laatuun vaikuttaneista virheistä. Taloushallinnan ryhmän ajankäyttöä ja esitettävän sisällön selkeyttä olisin myös hionut tehokkaammaksi.

9 JATKOTUTKIMUS

Aineistoa analysoidessa esiin nousi useita jatkotutkimuksen aiheita. Erityisesti talousongelmien varhainen ehkäisy on aihe joka on konkreettisten toimenpiteiden arvoinen, taloustaitojen opettelu kannattaa aloittaa jo ennen peruskoulun alkua ja tähän mielestäni kannattaa käyttää resursseja. Käytännön esimerkkinä tästä voisi olla nuorisopalveluiden yhteistyössä neuvolan tai varhaiskasvatuksen kanssa huoltajille annettu ohjaus siitä, miten lapselle voi opettaa rahankäyttöä. Valittu toteuttamistapa voi olla esimerkiksi opaskirjanen, perheyöntekijän kotikäynti tai pienryhmä, tehokkuuden varmistamiseksi opetuksen kannattaa olla mahdollisimman käytännönläheistä ja kummuta lasten omasta elämästä.

Myös asiakkaiden pelko stigmatisoitumista kohtaan nousi aineistossa mielenkiintoiseksi ja yllättävän merkittäväksi havainnoksi, näin ollen yksi tutkimuksen aihe olisi pohtia menetelmiä avun hakemisen kynnyksen madaltamiseksi. Stigmatisoitumisen pelon johdosta jopa matalan kynnyksen palvelut eivät vält-

tämättä riitä, vaan tarvittaisiin apua jolla päästä avunhakemisen häpeästä ylitse.

Haastatteluiden perusteella nousi esille myös eräs vaikeasti autettava asiakasryhmä jota tämä tutkimus ei suoraan koskenut, nimittäin pariskunnat. Monella työntekijällä oli huoli pariskunnista joista toisella tai molemmilla oli vaikeuksia taloudenhallinnan kanssa, työntekijät kokivat että yksilötyössä käytettävät työmenetelmät eivät ole sovellettavissa heidän kohdallaan, niinpä kolmas kehittämisen aihe olisi uusien työvälineiden ja menetelmien kehittäminen talousongelmista kärsivien pariskuntien auttamiseksi.

Viimeinen jatkokehittämissuositus liittyy talousongelmien uusiutumisriskissä oleviin asiakkaisiin. Kuten aiemmin jo totesin, on uudelleen talousongelmiin ajautuminen sekä yksilöllinen että yhteiskunnallinen tragedia, näiden asiakkaiden tunnistamiseksi ja auttamiseksi olisi viisasta kehittää parempia ja tehokkaampia työmenetelmiä.

10 LOPUKSI

Opinnäytetyöprosessi käynnistyi toukokuussa 2016. Tuolloin otin yhteyttä Kotkan kaupungin nuorisotoimenjohtajaan ja kysyin aihetta opinnäytetyölleni. Hän ohjasi viestini eteenpäin Kotkan Ohjaamoon. Ohjaamossa ja myöhemmin vielä Kotka-Kymin seurakunnan diakoniatyön kanssa käytyjen keskustelujen jälkeen opinnäytetyöni sai aiheen ja saatoin aloittaa työskentelyn. Tämä lähes puolitoista vuotta kestänyt prosessi on saapunut nyt päätökseen.

Prosessi on ollut pitkä ja vaikea, ajoittain ajauduin lähes epätoivon partaalle työmäärän, aikataulujen ja loputtomilta tuntuvien kirjapinojen edessä. Kuitenkin, pikkuhiljaa, työ eteni ja alkoi saavuttaa lopullista muotoaan. Koko opinnäytetyöprosessia on siivittänyt uusien asioiden oppiminen ja vanhojen taitojen hioutuminen ja syventyminen, unohtamatta tietysti omaa ammatillista kasvua ja oman asiantuntijuuden kehittymistä. Kaikkien ongelmien ja vastoinkäymisien jälkeen oloni on kuitenkin tyytyväinen ja ylpeä, kaikkine virheineenkin työni on omasta mielestäni onnistunut, ja voin seistä sen takana pää pystyssä.

Myös aikataulujen suhteen olen opinnäyteprosessiini hyvin tyytyväinen. Vaikka yksittäisissä prosessin työvaiheissa tapahtui aikataulusta myöhästymistä, joukkoon mahtui myös useita työvaiheita jotka valmistuivat suunniteltua nopeammin. Kokonaisuutena työni valmistui täysin suunnitellun aikataulun puitteissa.

Nuorten aikuisten taloudenhallinnan ongelmat ovat kasvava ja vakava ilmiö johon ei ole helppoa ja selkeää vastausta. Asiaa ei helpota se, että ongelma ei tule rajoittumaan vain nuoriin aikuisiin, sillä ajan suunta on muuttumaton, niinpä ennen pitkää talousongelmista kärsivät nuoret aikuiset tulevat kasvamaan talousongelmista kärsiviksi aikuisiksi. Nämä ihmiset perustavat perheitä ja pahimmillaan testamenttaavat talousongelmansa myös tulevien sukupolvien taakaksi. Tämä on asia jota ei voi eikä saa vähätellä, yhteiskunnan ja yksilöiden on tehtävä tarvittavat ehkäisevät ja tukevat toimenpiteet jo tässä vaiheessa. Mitä aikaisemmin toimimme, sitä suurempi on niistä tulevaisuudessa saatava hyöty.

LÄHTEET

- Aho, S. & Mäkiäho, A. 2014. Toisen asteen koulutuksen läpäisy ja keskeyttäminen. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/156221_toisen_asteen_koulutuksen_lapaisyy_ja_keskeyttaminen.pdf [viitattu 9.6.2017].
- Arnett, J. 2000. Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55. 469–480.
- Atkinson A., McKay S., Kempson, H.E., & Collard, S. 2006. Levels of financial capability in the UK: Results of a baseline survey. *Consumer Research* 47. Saatavissa: <http://www.fsa.gov.uk/pubs/consumer-research/crpr47.pdf> [viitattu 24.5.2017].
- Blomgren, J., Maunula, N. & Hiilamo, H. 2014. Sairastuttaako velka - 15 vuoden seurantatutkimus pitkäaikaisesti ylivelkaantuneista. *Yhteiskuntapolitiikka* 79, 245–263.
- Chatterjee, P & Rose, R. 2012. Do Payment Mechanisms Change the Way Consumers Perceive Products? *Journal of Consumer Research* 38, 1129–1140.
- Doel, M. & Sawdon, C. 2001. The essential groupwork. Teaching and learning creative group work. Lontoo: Jessica Kingsley Publishing.
- Eduskunta. 2013. Eduskunnan vastaus 3/2013 vp. Saatavissa: <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=ev+3/2013> [viitattu 24.5.2017].
- Elinkeinoelämän keskusliitto. 2014. Teollisuus uudistuu jo, uudistuuko Suomi? Saatavissa: https://ek.fi/wp-content/uploads/Kasvun_manifesti.pdf [viitattu 25.6.2017].
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. 2013a. Ohjaamo - Mikä se on? Saatavissa: <http://www.peda.net/veraja/keskisuomenely/ohjaamot/ohjaamotoiminta> [viitattu: 22.8.2017].

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. 2013b. Nuorille suunnatun ohjaamotoiminnan käynnistäminen ja kehittäminen. Saatavissa:

http://www.peda.net/img/portal/3094341/Ohjaamotoiminnan_yleiskuvaus_marraskuu_2014.pdf?cs=1416911814 [viitattu: 22.8.2017].

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. 2017. Kaakkois-Suomi Työllisyyskatsaus - Heinäkuu 2017. Saatavissa: [http://www.ely-](http://www.ely-keskus.fi/documents/10191/21629902/Tyollisyyskatsaus_heinakuu_2017.pdf/a0e0d342-a00a-4e71-8a0f-e79cd93ef5c7)

[keskus.fi/documents/10191/21629902/Tyollisyyskatsaus_heinakuu_2017.pdf/a0e0d342-a00a-4e71-8a0f-e79cd93ef5c7](http://www.ely-keskus.fi/documents/10191/21629902/Tyollisyyskatsaus_heinakuu_2017.pdf/a0e0d342-a00a-4e71-8a0f-e79cd93ef5c7) [viitattu 5.9.2017].

Elämänpolku 2017. Saatavissa: <https://peda.net/oppimateriaalit/eoppi/n%C3%A4ytekirjat/ylakoulu/terveystieto2/1-terveys/1-3-el%C3%A4m%C3%A4npolku/ie> [viitattu 6.8.2017].

Eskelinen, N. & Sironen, J. (toim.) 2017. KÖYHYYS – SYITÄ JA SEURAUKSIA. Saatavissa: <http://www.eapn.fi/wp-content/uploads/2013/04/Koyhyys-syita-ja-seurauksia-2017.pdf> [viitattu 25.6.2017].

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus Laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Tampere: Vastapaino.

Euroopan yhteisöjen komissio. 2007. Komission tiedonanto – Talousvalistus. Saatavissa: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0808:FIN:FI:HTML> [viitattu 31.5.2017].

Havia, P., Lappalainen, V. & Rinta-Loppi, A. 2014. Erilainen ote omaan talouteen. Helsinki: Talentum.

Huston, S. 2010. Measuring Financial Literacy. *The journal of consumer affairs* 44. 296–316.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. & Sinivuori, E. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Johnson, S., Blum, R. & Giedd, J. 2009. Adolescent Maturity and the Brain: The Promise and Pitfalls of Neuroscience Research in Adolescent Health Policy. *Journal of Adolescent Health* 45, 216–221.

Jouttimäki, P. 2011. Voimavaraistavaa sosiaalityötä ryhmässä. Teoksessa Jouttimäki, P., Kangas, S. & Seurame, E. (toim.) Uudistuva ja voimaannuttava aikuissosiaalityö. 93–143.

Juvonen, A. 2017. Velalliset ovat velkaa moneen suuntaan - maksuhäiriöitä eniten viiteen vuoteen. Kauppalehti. Uutinen 20.8.2017. Saatavissa: <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/maksuhairioita-eniten-viiteen-vuoteen/FVQkkNAC> [viitattu 5.9.2017].

Kalapuro, V. 2017. Sales Support & Customer Care. Sähköpostikeskustelu. 22–24.5.2017. Bisnode Finland Oy.

Karvonen, S. & Rintala, T. 2004. Alueellisten hyvinvointierojen kasvu jatkuu. *Yhteiskuntapolitiikka*, 69. 159–170.

Keniston, K. 1970. Youth: A "new" stage of life. *American Scholar*, 39. 631–654.

Ketokivi, M. 2015. Tilastollinen päättely ja tieteellinen argumentointi. 2. laajennettu laitos. Helsinki: Gaudeamus.

Kestilä, L., Kauppinen, T. & Karvonen, S. Lapsuuden elinolojen yhteys arjenhallintaan nuorilla aikuisilla. Teoksessa Myllyniemi, S (toim.) Arjen jäljillä - Nuorisobarometri 2015. Opetus ja kulttuuriministeriö. 117–134.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto. 2015. Opetuksen tavoitteet kotitalouden hallinta ja osallisuus aihealueella. Saatavissa: <https://www.kkv.fi/opettajalle/kotitalouden-hallinta-ja-osallisuus/opetuksen-tavoitteet/> [viitattu 9.6.2017].

Kotka-Kymin seurakunta. 2017. Diakonia kantaa vastuuta. Saatavissa: <https://www.kotka-kyminseurakunta.fi/5270-diakonia> [viitattu 22.8.2017].

Kurki, L., Kurki-Suutarinen, M. & Taruvuori, K. 2010. Muurien sisällä. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta 15.6.2007/706.

Laki holhustoimesta 1.4.1999/442.

Lehtonen, O. & Tykkyläinen, M. 2013. Selittävätkö hyvinvointierot oletettua alhaisempaa poismuuttoa eräiltä korkean työttömyyden alueilta. *Yhteiskuntapolitiikka*, 78. 152–168.

Louhela, J. 2015. Narratiivinen ryhmää elämänmuutoksen tukena. Teoksessa Näkki, P. & Sayed, T. (toim.) Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla. 62–80.

Luottotietolaki 11.5.2007/527.

Majamaa, K. 2015. Nuoret, velka ja yhteiskunta -koukusta loukkuun. Nuoret ja velka -hanke. Lapin yliopisto.

Majamaa, K. & Rantala, K. 2016. Nuorten aikuisten velat, velkaongelmat ja keinot talouden tasapainottamiseksi. Saatavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/164373/Katsauksia_16_Majamaa_Rantala_2016.pdf?sequence=1 [viitattu 5.5.2017].

Majamaa, K. & Rantala, K. 2017. Nuorten velkaongelmat 2000-luvun Suomessa: empiiristä tarkastelua. Teoksessa Niemi, M-L (toim.) Nuorten velkaongelmat – velkatyypit, selviytyminen ja vastuukysymykset. 19–32.

Maksu myöhässä. 2017. Muita velkasuhteeseen liittyviä kysymyksiä. Saatavissa: <http://maksumyohassa.fi/faq/yleinen-faq/muita-velkasuhteeseen-liittyvia-kysymyksia/?link> [viitattu 7.6.2017].

Martin, A. & Oliva, J. 2001. Teaching children about money. Applications of social learning and cognitive learning developmental theories. *Journal of Family and Consumer Sciences* 93, 26–29.

Mason, C. & Wilson, R. 2000. Conceptualising financial literacy. Saatavissa: <https://dspace.lboro.ac.uk/dspace-jspui/bitstream/2134/2016/3/2000-7.pdf> [viitattu 31.5.2017].

McLeod, S. 2016. Maslow's hierarchy of needs. Saatavissa: <https://www.simplypsychology.org/maslow.html> [viitattu 6.6.2017].

Mikkelin hiippakunta. 2013. Hiippakuntatiedot. Saatavissa: <http://www.mikkelinhiippakunta.evl.fi/hiippakuntatiedot/56> [viitattu 22.8.2017].

Mikkonen, J. 2012. Syrjäytyä vai selviytyä? Nuorten pienituloisuuden syitä, seurauksia ja arjen selviytymiskeinoja. Saatavissa: http://muntalous.fi/wp-content/uploads/2016/01/Syrjäytyä-vai-selviytyä_Nuorten-pienituloisuuden-syitä-seurauksia-ja-arjen-selviytymiskeinoja_Juha-Mikkonen-2012.pdf [viitattu 5.5.2017].

Myllyniemi, S. 2015. Tilasto-osio. Teoksessa Myllyniemi, S (toim.) Arjen jäljillä - Nuorisobarometri 2015. Opetus ja kulttuuriministeriö. 9–94.

Nuorisolaki 1285/2016.

Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. 5. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Orellana, T., Pelkonen, T. & Vihriälä, J. 2008. Kuluttajakasvatusvinkkejä opettajille ja oppilaille. Luxemburg: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto.

Ojanen, M. 2007. Positiivinen psykologia. Helsinki: Edita.

Oksanen, A., Aaltonen, A. & Rantala, R. Suomalaisten nuorten aikuisten vakavat taloudelliset ongelmat: rekisteritutkimus ulosotosta ja elämäntilanteista vuosina 2005–2013. Teoksessa Niemi, M-L (toim.) Nuorten velkaongelmat – velkatyypit, selviytyminen ja vastuukysymykset. 33–45.

Pantzar, J. 2017. Ovatko uudet maksutavat osasy ylikuluttamiseen? Helsingin Sanomat. Mieli-pide 19.4.2017. Saatavissa:

<http://www.hs.fi/paivanlehti/19042017/art-2000005175162.html> [viitattu 5.9.2017].

Pelastakaa Lapset Ry. 2017. Monella rahanpuute syynä toisen asteen opintojen keskeyttämiseen – oppimateriaalit liian kalliita ammatillisessa koulutuksessa ja lukiossa. Saatavissa: <https://www.pelastakaaalapset.fi/uutiset/monella-rahampuute-syyna-toisen-asteen-opintojen-keskeyttamiseen-oppimateriaalit-liian-kalliita-ammattillisessa-koulutuksessa-ja-lukioissa/> [viitattu 22.8.2017].

Peura-Kapanen, L. & Lehtinen, A-R. 2011. Nuorten taloudellinen osaaminen - määrittelyä, toimijoita, materiaaleja. Kuluttajatutkimuskeskus. Saatavissa:

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152345/Nuorten_taloudellinen_osaaminen.pdf?sequence=1 [viitattu 31.5.2017].

Peura-Kapanen, L. 2005. Kuluttajien rahatalouden hallinta. Rahoitetut tutkimukset 1/2005. Kauppa- ja teollisuusministeriö: Helsinki.

Peura-Kapanen, L. 2013. Nuorten itsenäinen asuminen edellyttää talousosaamista. Saatavissa: http://www.stat.fi/artikkelit/2013/art_2013-12-09_012.html?s=0 [viitattu 7.6.2017].

Pitkäranta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä – Työkirja ammatti- korkeakouluun. 5. painos. Jokioinen: e-Oppi Oy.

Ranta, M. 2015. Pathways to Adulthood - Developmental Tasks, Financial Resources and Agency. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Väitöskirja. Saatavissa:

https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/46161/978-951-39-6227-2_vaitos16062015.pdf?sequence=1 [viitattu 5.5.2017].

Rantala, K., Majamaa, K. & Oksanen, A. 2015. Mopoilun nurjat puolet: laittomat ulottuvuudet ja oikeudelliset seuraukset. *Nuorisotutkimus* 33, 38–54.

Raijas, A. 2015. Mistä nuorten taloudellinen hyvinvointi muodostuu? Teoksessa Myllyniemi, S (toim.) Arjen jäljillä - Nuorisobarometri 2015. Opetus ja kulttuuriministeriö. 135–150.

Raghubir, P & Joydeep, S. 2008. Monopoly Money: The Effect of Payment Coupling and Form on Spending Behavior,” *Journal of Experimental Psychology: Applied* 14, 213–225.

SEDI. 2004. Financial Capability and Poverty. Saatavissa: <http://publications.gc.ca/collections/Collection/PH4-11-2004E.pdf> [viitattu 31.5.2017].

Siljander, L. 2017. Suomessa on tolkuton määrä ihmisiä, joiden talous uhkaa hajota kuin korttitalo. *Ilta-Sanomat*. Uutinen 26.3.2017. Saatavissa: <http://www.is.fi/kotimaa/art-2000005141038.html> [viitattu 5.9.2017].

Steinberg, L. 2007. Risk Taking in Adolescence: New Perspectives From Brain and Behavioral Science. *Current Directions in Psychological Science* 16, 55–59.

Steinberg, L., Graham, S., O'Brien, L., Woolard, J., Cauffman, E. & Banich, M. 2009. Age Differences in Future Orientation and Delay Discounting. *Child Development* 80, 28 – 44.

Suomen Asiakastieto Oy. 2017a. Suomen asiakastieto Oy: Maksuhäiriötilastot 2016. Saatavissa: <http://www.mynewsdesk.com/fi/asiakastieto/documents/suomen-asiakastieto-oy-maksuhaeiriioetilastot-2016-63266> [viitattu 26.5.2017].

Suomen Asiakastieto Oy. 2017b. Tilastokuva: Maksuhäiriömerkintöjen syyt 2016. Saatavissa: <http://www.mynewsdesk.com/fi/asiakastieto/documents/tilastokuva-maksuhaeiriioemerkintoejen-syyt-2016-64048> [viitattu 7.6.2017].

Suomen Asiakastieto Oy. 2017c. Maksuhäiriöt keskittyvät yhä useammin samoilte henkilöille. Saatavissa:

<https://www.asiakastieto.fi/web/fi/uutiset/maksuhairiot-keskittyvat-yhaseammin-samoille-henkiloille.html> [viitattu 5.9.2017].

Suomen Perintätoimisto Oy. 2017. Luottotiedot. Saatavissa:

<https://www.suomenpt.fi/luottotiedot/> [viitattu 17.9.2017].

Talentia. 2017. Arki, arvot ja etiikka - sosiaalialan ammattihenkilöstön eettiset ohjeet. Saatavissa: <http://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/> [viitattu 17.6.2017].

Talousvaliokunta. 2012. Talousvaliokunnan mietintö 15/2012 vp. Saatavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Documents/tavm_15+2012.pdf [viitattu 24.5.2017].

Talousneuvonnan yhteistyöryhmä. 2004. Raha-asiat, yksityistalouden opas. Helsinki: F.G. Lönnberg.

Tanskanen, S. 2015. Toiminnallisuus ryhmämuotoisessa asiakastyössä. Teoksessa Näkki, P. & Sayed, T. (toim.) Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla. 105–126.

THL. 2017. Huono-osaisuuden ylisukupolvisuus. Saatavissa:

https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen/huono-osaisuuden-ylisukupolvisuus [viitattu:5.9.2017].

Thuneberg, M., Koivukangas, P. & Vesanen, M. 2011. Tykkää taloudesta!

Tutkimus nuorista ja taloudesta. Helsinki: TAT-ryhmä – Taloudellinen tiedotustoimisto ry.

Tilastokeskus 2017a. Väestö iän ja sukupuolen mukaan kunnittain 2003 - 2016 kunkin tilastovuoden aluejaolla. PX-Web-tietokannat. Saatavissa:

http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vrm_vaerak/105_vaerak_tau_116.fi.px/?rxid=de3de207-a2c1-4c3f-a7b4-9e2af419375c [viitattu 30.5.2016].

Tilastokeskus 2017b. Ennakkoväkiluku sukupuolen mukaan alueittain 2017. PX-Web-tietokannat. Saatavissa:

http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vrm_vamuu/005_vamuu_tau_101.px/?rxid=84fe49b5-0889-47c0-baeb-0b57463dbc1b [viitattu 30.5.2016].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Saatavissa:

http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf [viitattu 16.6.2016].

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2017. Työllisyyskatsaus - Heinäkuu 2017. Saatavissa:

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80535/TKAT_Heinä_2017.pdf?sequence=1 [viitattu 5.9.2017].

Vitt, A., Anderson, C., Kent, J., Lyter, D., Siegenthaler, J. & Ward, J. 2000. Personal Finance and the Rush to Competence: Financial Literacy Education in the U.S. Saatavissa: <http://www.isfs.org/documents-pdfs/rep-finliteracy.pdf> [viitattu 31.5.2017].

YLE. 2013. Puheen Aamu. 29.1.2013. Saatavissa: <http://areena.yle.fi/1-1816193> [viitattu 7.6.2017].

Zahn-Waxler, C., Shirtcliff, E. & Marceau, K. 2008. Disorders of Childhood and Adolescence: Gender and Psychopathology. *Annual Review of Clinical Psychology* 4, 275–303.

HEI SINÄ ITSENÄISTYVÄ NUORI AIKUINEN!

HUOLESTUTTAAKO ITSENÄINEN PÄRJÄÄMINEN?
ONKO RAHOJA VAIKEA SAADA RIITTÄMÄÄN?

ONKO VELKAA ALKANUT KASAANTUA?

LAINA? VELKA? KORKO?
MITÄ NE ON? APUA!

EPÄILYTTÄÄKÖ OMIEN TAITOJEN RIITTÄVYYS?

TALOUDEN HALLINNAN RYHMÄ

VIIDEN RYHMÄKERRAN AIKANA SAAT OHJAUSTA JA OPASTUSTA
RAHAN KÄYTTÖÖN SEKÄ OMAN TALOUDEN HALLINTAAN

LISÄTIETOA VOIT KYSYÄ SÄHKÖPOSTILLA:
TALOUSRYHMA@GMAIL.COM

RYHMÄ KOKOONTUU KOTKAN KAUPUNGINKIRJASTON EINON SALISSA (KIRKKOKATU 24)

11.5, 17.5, 26.5, 31.5 & 5.6 KELLO 17-18:30

ILMOTTAUTUMINEN TALOUSRYHMA@GMAIL.COM TAI KOTKAN OHJAAMOSSA

PAIKKOJA ON RAJALLISESTI JOTEN TOIMI NOPEASTI!

PALAUTTEEN ANTAMINEN TALOUDENHALLINNAN RYHMÄSTÄ

Ole hyvä ja ympyröi valmiiksi annetuista vaihtoehdoista sopivin vastaus kysymyksiin

1. Ryhmä herätti minut pohtimaan enemmän omaa taloudellista tilannettani

paljon kohtalaisesti vähän ei ollenkaan

2. Sain ryhmästä hyödyllisiä neuvoja oman talouteni hallintaan

paljon kohtalaisesti vähän ei ollenkaan

3. Kykyäni hallita omaa talouttani on kohentunut

paljon kohtalaisesti vähän ei ollenkaan

4. Kykyäni oppia tunnistamaan taloudellisia riskitekijöitä ja vaaroja on kohentunut

paljon kohtalaisesti vähän ei ollenkaan

5. Kiinnitän enemmän huomiota omaan rahankäyttööni

paljon kohtalaisesti vähän en ollenkaan

6. Ryhmässä käsitellyt aiheet, teemat ja sisältö olivat sopivia ja tarpeellisia

paljon kohtalaisesti vähän en ollenkaan

7. Koin ryhmään osallistumien mielekkääksi

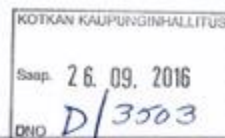
kyllä ei

8. Kerro vapaasti mielipiteesi ryhmän sisällöstä

9. Kerro vapaasti parannusehdotuksia ryhmän sisältöön

KOTKAN KAUPUNKI
Hyvinvointipalvelut
PL 205, Kustaankatu 2, 48101 KOTKA
puh. 05 234 51 www.kotka.fi

1 (4)

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS Tieteellinen tutkimus tai opinnäytetyö	
1	Tutkimuksen nimi NUORTEN AIKUISTEN TALOUDENHALLINNAN ONGELMAT JA KÄYTÄNNÖN RATKAISUKEINOT -Toiminnallisen pienryhmän suunnittelu, toteutus sekä vaikuttavuuden arviointi
2	Tutkimuksesta vastaava tutkija/tutkijat, tutkijaryhmä, tutkimusorganisaatio Ari Lautamäki, sosionomiopiskelija, Kyamk
3	Tutkimuksen suorittajat ja tutkimuksen suorituspaikka (nimi, virka/työ, virka-/työpaikka, yhteystiedot) a) tutkimuksen vastuullinen johtaja tai tutkimuksesta vastaava ryhmä Ari Lautamäki, sosionomiopiskelija, Kyamk b) opinnäytetyön ohjaaja Eija Vikman, Lehtori, Kyamk c) tutkijat, joille lupaa haetaan Ari Lautamäki, sosionomiopiskelija, Kyamk d) tutkimuspaikka ja osoite Kotkan kaupunki
4	Yhdyshenkilö (nimi, osoite, yhteystiedot) Ohjaamo Kotka, Kauppakatu 5 Kotkan ohjaamon koordinaattori Kaisa Heimonen p. 040 646 3700 Langinkosken seurakunta, Langinkoskenlie 1 Diakonissa Elisa Virmakoski p. 050 542 0040
5	Tutkimuksen luonne (asiakkaisiin/henkilökuntaan kohdentuva, haastattelu/kyselytutkimus) Henkilökunnan haastattelut. Toiminnallinen pienryhmä asiakkaille. Ryhmän jälkeen seurantatutkimus ryhmän koetusta hyödyllisyydestä

		2 (4)
6	Tutkimuksen kestoaja (kertaluonteinen tutkimus/seurantatutkimus) Kertaluonteinen toteutus johon sisältyy kertaluonteinen seurantatutkimus	
7	Tutkimussuunnitelman tiivistelmä Opinnäytetyön tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa toiminnallinen nuorille aikuisille (18–29 vuotiaalle) suunnattu pienryhmä jonka tavoitteena on kehittää taloudenhallinnallisia taitoja ja estää tätä kautta asiakkaan talousongelmien pahentuminen ja vähentää syrjäytymisriskiä. Teoriaosuudessa kerätään tietoa sekä kirjallisista lähteistä että haastattelemalla. Näin pyritään kartoittamaan kokonaiskuva nuorten aikuisten taloudenhallinnan ongelmista ja miten se ilmenee Kotkan kaupungin alueella. Toiminnallinen osuus muodostetaan tämän kerätyn teorian perusteella, ja sillä pyritään vastaamaan havaittuihin taloudenhallinnallisiin ongelmiin. Pienryhmään etsitään asiakkaat yhteistyössä Kotkan Ohjaamon kanssa ja ryhmään pyritään saamaan enintään kahdeksan nuorta aikuista joiden katsotaan hyötyvän ryhmästä. Pienryhmä koostuu yhteensä viidestä ryhmäkerrasta. Ryhmän loputtua selvitetään asiakkailta vielä kvantitatiivisen tutkimuksen avulla ryhmän koettu hyöty sekä onko ryhmästä opittua myös siirretty arkielämään.	
8	Tutkimusmenetelmän kuvaus Työntekijöiden haastattelut Halukkaiden asiakkaiden ennakkohaastattelut Toiminnallisen ryhmän järjestäminen, yhteensä viisi kertaa Ryhmästä saadun hyödyn selvittäminen kvantitatiivisena tutkimuksena joka kirjeitse tai sähköisesti	
9	Tutkimuksessa käytettäväksi pyydettyä aineisto (asiakirjatiedot) Tutkimusta varten ei pyydetä erillisiä asiakirjoja.	
10	Muut tutkimuksessa käytettävät tiedot (muut asiakirjatiedot, tutkittavilta haastatteluin/kyselyin saatavat tiedot) Teoriaosuutta varten kartoitetaan haastatteluun (henkilökohtaisesti tai sähköpostin kautta) avulla kaupungin työntekijöiltä tietoa nuorten aikuisten talousongelmista ja niiden ilmenemismuodoista Kotkassa. Tahoja joilta pyydetään tietoa: Etsivä nuorisotyö, Ohjaamo, Villa Jensen, MiePä-keskus, sosiaalitoimisto, talous- ja velkaneuvonta & lastensuojelun sosiaalityö. Lista voi tulla muutoksia. Pienryhmään halukkaat nuoret aikuiset haastatellaan ennakkoon ja näistä haastatteluista saatua tietoa hyödynnetään tutkimuksessa. Hyödyn arvioinnissa ryhmään osallistujilta selvitetään miten he kokivat ryhmän ja ovatko he pystyneet siirtämään ryhmässä opitun arkeen.	
11	Tutkimusrekisterin tietotyypit a) Tutkimusrekisteriin kerättävät henkilön yksilöintitiedot eriteltyinä	

3 (4)	
b)	Muut tiedot ja tietotyypit
12	<p>Tutkimusaineiston suojaus, arkistointi ja hävittäminen (salassa pidettävän tiedon käsittely, suojaus, käytön valvonta, hävittäminen) Kaikki salassa pidettävä materiaali säilytetään joko digitaalisessa muodossa salasanalla suojattuna tai paperisessa muodossa lukitussa säilytystilassa. Materiaaliin pääsee käsiksi vain tutkimuksen suorittaja. Työn valmistuttua kaikki tieto tuhoetaan asianmukaisesti.</p>
13	<p>Tutkimuksen mahdollinen ulkopuolinen rahoitus Ei</p>
14	<p>Tutkimustulosten hyödyntäminen (julkaiseminen ym.) Tutkimus toimitetaan Kotkan kaupungille sähköisessä muodossa. Valmis opinnäytetyö julkaistaan sähköisessä muodossa Theseuksessa Toiminnallisen ryhmän sisällöstä kootaan opetuspaketti joka luovutetaan Kotkan ohjaamon ja Kotka- kymin seurakuntayhtymille.</p>
15	<p>Sitoumukset</p> <p>Sitoudun siihen, etten käytä saamiani tietoja potilaan/asiakkaan tai hänen läheistensä vahin- goksi tai halventamiseksi tai sellaisten muiden etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi on sää- detty salassapitovelvollisuus enkä luovuta saamiani salassa pidettäviä henkilötietoja sivulliselle.</p> <p>Päiväys _____ Allekirjoitus _____ 26.9.2016 _____ Ari Lautamäki Nimen selvennys _____</p> <p>Päiväys _____ Allekirjoitus _____ Nimen selvennys _____</p> <p>Päiväys _____ Allekirjoitus _____ Nimen selvennys _____</p> <p>Päiväys _____ Allekirjoitus _____ Nimen selvennys _____</p> <p>Päiväys _____ Allekirjoitus _____ Nimen selvennys _____</p>

4 (4)	
16	Liitteet ☒ Tutkimussuunnitelma ☐ Tutkimusta varten myönnetyt muut luvat ☐ Luonnos rekisteriselosteeksi ☐ Malli tutkimushenkilöille annettavasta yhteydenotto- ja informointikirjeestä ☐ Malli tutkimushenkilöiltä pyydettävästä suostumuksesta ☐ Muut liitteet
17	Päiväys, hakijan allekirjoitus ja osoite Päiväys <u>26.9.2016</u> Allekirjoitus <u></u> <u>ARI LAHTINEN</u> Osoite <u>Papinkatu 4 as 3, 48100 Kotka</u>
18	Päiväys ja ohjaavan opettajan allekirjoitus Päiväys <u>26.9.2016</u> Allekirjoitus <u></u> Nimen selvennys <u>Eija Vikman</u>
19	Tutkimuslupahakemus toimitetaan osoitteeseen Kotkan kaupunki/Hyvinvointipalvelut Kirjaamo PL 205, 48101 KOTKA
20	Hyvinvointipalvelujen tehtäväalueen johtoryhmän lausunto Kokouspäivä ja asianumero: <u>19.10.2016 E71</u> Tutkimuslupa myönnetty Ari Lahtiselle opinnäytetyön toteuttamiseen: Nuorten aikuisten taloudenhallinnan ongelmat ja käytännön ratkaisut. Keinot suunnitelman mukaisesti
21	Tutkimusluvan myöntämistä koskeva päätös Päiväys <u>19.10.2016</u> Viranhaltijan allekirjoitus <u></u> Nimenselvennys <u>Leena Ruotsalainen</u> Tehtävänimike <u>nuorisotoimenjohtaja</u>